

26

JÔULLU ALBUM!

INVALID

Peakontor:
Tallinnas, Jaani tän. 6.

Telegr. aadr.:
„ZENTRESTONIA“.

Põllumajandusline Keskühisus
„ESTONIA“

Eesti ühistegeline või-väljaveo keskkorraldus.

OSTAB:

oma liigetelt ja võõrastelt **eksport- ja siseturu võid, juustu ja muid piimasaadusi** kõrgemate hindadega.

MÜÜB:

piima- ja kontrollühingutele igasugu **meierei tarbeid ja masinaid**, piimaproovide abinõusid, õlikookisid, kliisid.

Nõu ja juhatuse andmine piimaühingutele vilunud instrktorite poolt piimasaaduste valmistamisel ja või vigade kõrvaldamisel.

Aurujõuliste piimatalituste sisseseadmine asjatundlikkude eriteadlaste ja instrktorite juhatusel. Piimatalituste plaanide ja eelarvete valmistamine.

P. K. „ESTONIA“ ülesandeks on Eesti piimaasjanduse edendamine.

Piimaühingud, koonduge kõik oma ainsama keskkorralduse ümber ja aidake igauks jõudumööda kaasa selle ülesande teostamiseks.

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu
SP, 805 6712

JÕULUALBUM

15893

INVALIID

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk t. 67. Telef. 6-14

7. aastakäik

Detsember 1926. a.

Nr. 30

B. 3309

Jõuluööl.

A. Jvan.

Varakult kustus päevavalgus ja pimedus kattis maastiku, ainult siin ja seal särasid tumedast taevapõhjast üksikud vilkuvad tähed üle lumise lahinguvälja, mida läbi lõikasisid mustendavad kaitsekraavid. Oli vaikne. Jõulu rahu laskus ka alla kaevikutesse ja täitis õndsas tundega sõdurite rinda. Kusagilt kaugusest kostis kuulaja kõrvu kirikukellade helin, mis kutsus palvele inimesi maailma rahu eest. Peale valvurite olid kõik leidnud aset madalates ja rõsketes mullaonnides, kus hämaras valguses viibisid koldetule paistel. Iseäralik vaikus valitses seal. Kõikide mõtted olid koondunud kaugel koduste juures. Seal oli hoopis rõõmsam, kui siin. Ühes niisuguses mullaonnis asus salkkond Eesti sõdureid, nad askeldasid läbisegi teekatla ümber ja püüdsid väljendada soojust ning rõõmu sellesse igavusse.

„Poisid!“ ütles üks vanematest, „täna võime jälle arvata vastasti rahulikult jõuluid vastu võtta, täna ometigi vaenlaselgi jõulu õhtu... Mihkel, sa oled noorem, mine voori juure ja too kingitused siia.“ See ei lasknud ka enam seda omale teist korda öelda, vaid kadus ööpimedusse. „Tagasi tulles võta ka kuusk kaasa“, kinnitas väljast keegi temale veel järele ja siis jäi kõik vaikseks, üksinda valvurite tasased sammud kostsid sealt ja tagasitõrjutud kõha. Umbes tunni aja pärast ilmus Mihkel kaevikusse tagasi, kaasa tuues kotiga kingitusi ja kuuse asemele tee äärest lõigatud kadaka.

Onnis viibijad kohendasid koldel tule heledamale lõkkele, et läbi suitsuingu, mis ruumi sisemust maani kattis, selgemalt näha võiks, mis kellegile jõuluvana kingiks määranud. Iga mees sai kätte oma osa: kellel oli pakis

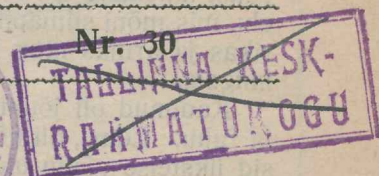
pakk tubakat, poogen maispaberit, mõni tükk suhkrut, paar kuivikut jne. ja igale pakile oli lisaks rõõmustav kirjake mõne naisolevuse aadressiga, kes pikisilmi ootas vastust omalt lemmikult.

Mihkel, kes kingitustele järele käis, juhtus õnnelisemana. Tema pakis leidus, peale suitsutarvete veel maiustusi, pakk küünlaid ja paar sooje kindaid, mille sisemusse oli pistetud pikem kirjeldus naishinge igatsusist. Rõõmsas tujus püstitasid mehed kadaka kesk onni ja kinnitasid tema okstele põlevad küünlad, ning varsti valgus onni mängiv, soe valgus, mis tema muldseintele kümned tumedad varjundid lõi. Samasugune õnn oli ka teisigi külasthanud ja see peletas meestelt muret ning tuska. Kirjamehed olid kibedalt ametis. Vaene paber pidi väljendama neid tundmusi, mis valland oli sõdureid kaugel vaenuväljal.

Mihkel kirjutas: „Tundmata haldjas, Armastan Sind ega unusta Su heategu, nagu ei unusta oma relva. Meil on ka jõulud ja jõulupuu. Vaenlane ka pühitseb. Kristus on sündinud neile ja meile. Mõtlen Su peale kallim. Kui haavatud saan, siis näeme ehk üksteist, kuidugi tuled ju mind vaatama? Nii siis nägemiseni ja häid pühi!“

Ta laskis veel korraks silmad üle kirja käia ja pani ta rahuldaval tundel ümbriku ning peitis saapasäärde. Mõnest mullaonnist kostis ka kõrvu hääliitus. Seal lauldi ja arvatakse oli alkoholi mõjul tuju tõstetud. Õnnelikud...

Umbes kesköö aegu vahetas Mihkel oma kaaslastega üle jõe valvurid. Raskel meel ja pooluniselt sõitsid nad üle jõe -vaenlase maa-alale. Vaevalt olid nad parvelt maha saanud, kui läheduses kerkis silmipimestava

valgusega rakett, valgustas hetkeks ümbrust. Vaenlane ei pühitsenud, vaid valmistas lahingule. Mõne silmapilgu järele oli möödunud jõulurahu ja lahing poolte vahel muutus ägedamaks. Raksusid relvad ja kahurid, ning maa ümises ja värises nagu krampides surev loom.

Siin ja seal paiskasid granaadid tugevad kambad külmetanud mulda üles ja külisid sõdureid haavates üle. Kaevikutest ronisid sõdurid üksteise järele välja ja nad tormasid edasi lähemale surmale, et anda temale oma elu, mis mõni silmapilk tagasi oli alles lootusrikas ja armas ning lubatud igatsevale nais- hinglele.

Kadunud oli jõulurõõm, ununenud puhkus ja rahu. Edasi, oli kõikide siht ja nad tormasid üksteise võidu üle lagunenud kaaslaste laipade, kuni pörkasid inimread, nagu vihased, tormist üleskihutatud murdained üksteise vastu, püüdes vallutada üksteist. Raud ja liha paisati läbisegi, ning veri jootis nagu lepitades külmanud maapinda.

Kramplikult hoidis Mihkel relva oma käte vahel ja töötas sellega vaenlasele vahetpidamata surma saata. Ta unustas ennast ja oma kodused. Kõik olid ununenud ja ta ain- samaks mõtteks jäi: „edasi“, ikka edasi. Kuid seal tabas teda vaenlase kuul ja ta jäi

lamama. Soe veri niisutas kirja saapasääres.

Kas saab tema nüüd näha oma haldjast, kas tuleb tema teda vaatama? Oh ei. Surm oma kondise käega kustutas tema elu.

Ent lamasid seal korjused ja külm tarretas nende vigastud liikmeid. Surm oli lepitanud vaenlased ja jõuluöö rahu viinud koju nende hinged. Kuid seal polnud veel vaikinud kõik valud, polnud lõppenud veel vaevad ja mured. Abipaluvalt sirutusid lugematud käed ja kaebavad hoiged kustusid kesk surmariigi rahu. Surm ei ilmunud armuliselt korraga kõigile, vaid paljud veel vaevlesid haavade valus kaua, kuni nad tühjusid verest ning külm oma kange käega sulus silmad ja vaigistas kõnelevad huuled. Veel vaheldusid mõtted ja otsisid koduteed, ning peatusid toas, kus palvetas emake oma südame soojas sünnitatud poja eest, kus unistas neitsi omast kangelaslemmikust ja kus abikaas lastega jõulu ööl ootas abikaasa ilmumist, nagu messiast. O maailm täis pisaraid ja verd, maailm täis valu ja vaeva, kes sa sünnitad vabadust ja elu, kattu omas halastamatuses selle suure armastuse pärast, kes inimestele sünnis õpetama armastust, vendlust ja rahu.

Aga vabaduse aade, see kutsub ja tõmbab, ta meelitab võitlejat nagu liblikat lill. Elu on võimsam kui surm!

Kaks jõulupidu.

*Ju ammugi oodatud jõulud on käes
Ning jõulupidu säravad küünalde vöös
Ja jõulumees majast nüüd majasse käib —
Ta kotiga lastele mausi viib.*

*Seal heledas saalis on publikum koos,
Kus jõuluöö pidu on suuremas hoos.
Seal näitemäng liigutab vaataja meelt
Ja vaimustult kuulatakse muusika häält.*

*Kui lõppevad laulud ja möödas on mäng,
Siis muusika saatel läeb hõljuma ring.
On algand tants. Valtseri helidel seal
Ju liiglevad paarid kõik pöranda peal...*

*Seal kusagil kaugel metsade sees
Ka peetakse pidu sel pühamal ööl
Ja tantsitaks kiiresti metsikult seal,
Ei saalis, vaid lageda väljade peal.*

*Üks ainus seal kõigiga tantsimas käib,
On õnnetu, keda ta tantsule viib —!
Ei naeratus lehvi ta partneri suul,
Vaid valu ja kannatust jagab ta huul.*

*Ja tantsija nägu nii vali ja karm.
Kas tunnete teda? Ta nimi on Surm.
Kes korra on temaga tantsimas käänd,
See paremat paika on pärima läänd...*

1915. —dt

Ta oli endale parema hoolitseja leidnud.

Voldemar Veidenthal.

Jõululaupäev... Külm, niiske taiveõhtu. Öre udu oli end üle linnamajade laotanud ja kuu ühes oma naabrite tähtedega vaatas tänavail jalutajaile, kui läbi mitmekordse leinaloori, argset näosse. Näis kui tahaksid need valgusandjad taevatelgil endid hoopis inimlaste silme eest kallil jõuluõhtul ära peita

ja neid hoopis pimedusega matta. Härmatas kattis puud ja põõsaid, kuid tänavail, kus hele elektrivalgus valitsemas, tõttasid inimesed, välisõhust hoolimata, rõõmsat jõuluõhtut lõbusalt mööda saatma. Teiste jalutajate hulgas liigub keegi küürus mehike edasi, kes kaaskodanikkude poole oma lahja

Retsept

LEO SCHWARZ
 valmisriiete äri
 W. Karja t. 1. Tel. 25-12

Selle retseptiga ei tarvita rohtu

Kes ei taha ennast ärakülmetada,
 ostku kohe endale talweriideid.

Ja ükski ei külmeta ennast ära.

kondise käekese sirutab ja nendelt viisakalt armuandeid palub. Mehe näolt võib äärmist viletsust ja haiglast olekut märgata. Silmad on tal tumehallid ja vaatavad kurvalt ja sügavalt pealuu seest välja. Nägu katab tihe habe, ainult uultest võib otsustada, et mees alles võrdlemisi noor on... See on sõja-invaliid, kes lahingus kodumaa eest oma käe vaenlaste vastu võideldes jäädavalt kaotanud, kuna teine käsi vaenlaste kuulidest purustatult kõveraks jäi. Põrutuse puhul sõjaväljal on teda ka sisemine haigus tabanud, mis mehe kõssi on kiskunud ja temale ka kõndimise on vaevaliseks teinud. Kuna tõendused puuduvad, et ta sõjas olles vigaseks jäi, siis peab ta enda eluülespidamiseks tarvismineva raha kaaskodanikkudelt vaevalisel teel kerjama. Tänavalaaternaposti alla jõudes jääb mees seisatama, kuna tema huultelt väriseval häälel sosinal sõnad kostavad: „Enam ei jõua, enam ei jaksa. Jalad ei kuula enam sõna. Ka leiba ei saa, sest tänane kerjamine ei ole markagi toonud. Köht on tühi. Oh Jumal!“

Mees on näljast nõrkenud ja ei jõua enam kätt abipalumisega välja sirutada. Ta istub laaternaposti alla maha, kuna huuled edasi sosistavad: „Miks täna kallil jõululaupäeval inimesed nii armuheitmatud on ja mulle mu palvete peale ainustki marka ei luba? Nähtavasti ei taha inimesed, et ka mulle kallid jõulud tuleksid, vaid tahaksid, et ma nälja kätte peaks surema! Kas see on tasu selle eest, et ma oma kodumaad hädaohus nähes vabatahtlikult võitlusse tõttasin? Kas see on tasu selle eest, et ma kodumaad viimse võimaluseni nii vaprast kaitsesin ja sellejuures oma tervise kaotasin? Kas see on tasu? Nähtavasti olen ma nüüd kaaskodanikkude

silmis oma viletsa tervise ja vigaste liikmete pärast ise süüdlane, sest mulle pööratakse mu alandliku palve peale markade saamiseks lihtsalt selga ja vaadatakse põlastusega minu, kui kardetava kurjategija peale. Põgenetakse sellepärast minu eest, et ma leiba vajan. Tuleks ometi keegi helde inimene jõuluingli näol minu juurde ja viiks mind vaest invaliidi siit ära ja valmistaks mullegi

Riigivanem J. Teemant.

ilusa jõuluõhtu. Kuid seda jõuluinglit ei ole minu jaoks olemas. Vist ei ole, ei o-le, ei o-o-ll-e!“

Nälg, nõrkus ja väsimus on ühiselt õnnetu sõjamehe üle võimust saanud ja ta jääb kõvadele tänavakividele laternaposti najal istudes magama, kuid mõtted töötavad ka unes edasi. Endine rõõmus ja lõbus noormees, kes nüüd vanaks vigaseks kõverasse vajunud kerjuseks osutub, näeb und oma endisest elust ja lõbusast meelest. Tema kinnivajunud silme eest lendavad mööda isa, ema, kodutalu ja õnnelik lapsepõli, mis nii kuldne ja lillerikas oli. Lendab mööda mälestus, kuidas teda vanemad, kelle ainus poeg ta oli, teda nii ilusasti kasvasid, talle elutarkust õpetasid, talle ilusa koolihariduse andsid ja nii õrnalt ja hellalt armastasid. Tuli meelde, kuidas teda ilus noor saledakehaline naabrineiu Juuli nii soojalt ja õrnalt oli armastanud ja kodukoplis kena pärnauu, mille okste vilus ta oma kallimaga üksteisele igavest truudust suuandmistega töötasid. ... Kuid siis tuli pööre, karm ja vali järsk elupööre, mis kõik ilusad tulevikunistused ja -lootused täielikult purustas. Kodukollet ähvardas hirmus sõjatont ja noormees, kellesse vanemad nii palju kodumaa tunnet ja armastust olid istutanud, ei võinud kodumaa hävitamist vaenlaste poolt kannatada. Ta tõttas vabatahtlikult kodumaad kaitsema. Lendab mööda silmapilk, kus ta oma armsa isa ja emaga viimast korda jumalaga jätab, kuidas need teda sõjateele minekul õnnistavad ja talle kõige paremaid soove silmaveega kaasa saadavad. Lendab mööda mälestus, kuidas teda tema armastatud pruut viimast korda tundmatule tulevikule vastu saatis, omad õrnad huuled viimast korda tema huultele surus, kuidas ta viimast korda oma Juulit kaenlasse oli võtnud, kus nad siis teineteisele igavest truudust silmaveega olid vandunud. Viimast... viimast korda!

Saatust tahtis nii, et see kõik ka viimaseks pidigi jääma. Sõjajumala hävitav käsi puudutas ka tema kodukollet ja armast isa, kes vaenlase röövsalkade poolt tapeti, kuna ema kurvastusest poja lahkimise üle nõrgameelseks jäi ja hiljem mehele järele läks. Järele jäi veel Juuli, kes senikaua temale kirjutas ja omi soojemaid tundeid avaldas, kuni ta ühes suurimas lahingus raskesti haavatud sai. Ühes haavamisega kadusid ka Juuli kirjad. Ta oli ka oma kallikese kaotanud. Tema armas Juuli oli teda sellepärast maha jätnud ja oma kindlat truudusevannet murdnud, et ta sõjas, kodumaa eest võideldes, vigaseks oli jäänud.

Ilm on vahepeal täiesti udumerre vajunud. Kuu ei paista enam, just kui tahaks temagi õnnist jõuluõhtut kusagil mujal mööda saata. Linna majad on üleni tuleehetes, tubadest kostab laste rõõmus jõululaul ja väljas tänavail jalutajate lõbusad naljaheitel. Vigastatud sõjamees laternaposti all magab, sest uneingel on omad rasked tiivad tema üle laotanud. Mõõdatõttavad prouad ja preilid vaatavad põlastusega närust meest laternaposti all ja kaovad kiirest oma teed, magajale joodiku ja lakekausi nimesid maha jättes.

Teiste jalutajate seal sammuvad keegi noormees ja neiu magajale lähemale. Tuju on mõlemil jõuluõhtu kohaselt lõbus, sest seda tunnistab nende lõbus naer ja kõnelemisviis. Võib kuulda kuidas neiuke, kes laternaposti all puhkaja endine armastaja Juuli, oma uuele armukesele lõbusalt ütleb: „Aga Alfred, kui ilus, kui kena on esimene armastus!“ Armastajapaar on jalutades laternapostini jõudnud. Sügavas õnnetundmuses on noormees neiu valge käekese enda pihku võtnud ja suudleb seda kuumalt — kirglikult. Õnnetuhinas ei pane nad magajat enda ees tähelegi ja neiu kukub komistades magaja peale, kelle pea põrutuse puhul vastu tänavakive kukub. Magaja on veelgi unemõttes, sest tasakesi tuleb kuuldavale tema kahvatanud huultelt sõnad: „Juuli, Juuli, ma ei un—us—ta. Tu—u—le!“ Noormees on oma kallimma kukkumise tõttu tulivihane ja jagab maaslamajale jalaga hoopes, kuna Juuli oma endist kallimat häälest on ära tundnud ja sügavasti punastades Alfredil käealt kinni võtab ja nad edasi sammuvad. Magaja kuulab läbi surmaune, kuidas keegi võõras hääle temale ütleb: „Nägu täis juua, siis teistele rahulikkudele inimestele tülikis tänavale tulla ja seal magama jääda. Oleks vaja niisugusele õige tubli keretäis anda!“

„Alfred, tule kiiremini edasi, las' kerjusandid maitsevad ka jõulurõõmu!“ kostab Juuli.

Endine sõjamees on laternaposti all põrutusest hoigama hakanud. Ta toimetatakse kellegi võõra nooremehe poolt, kelle isa samuti sõjainvaliid, sooja tuppa, kus selgub, et külm tema liikmed kangeks on teinud, milledesse elu enam tagasi ei tulnud, sest veidi hiljem lahkus kallil jõuluõhtul jäädavalt oma rahupaika mees, kes oma kodumaad nii paljavasti oli armastanud ja selle eest ka oma tervise ohverdas.

Järgmisel päeval peale pühi saabus teade, temale pensioni määramise üle, kuid tal ei olnud seda enam siin ilmas vaja. Ta oli endale parema hoolitseja leidnud!

Eesti Põllumeeste Seltsi poolt 1900. a. kuldauraha.

JOSEPH KOPF

Pikk t. 27, kõnetr. 22-21.

JUVELIIR, KULD- ja HÕBEASJADE KAUPLUS

Uushõbe - kaupade osakond: serviisid, lauanõud j. n. e.
Töökoda kõikide minu erialasse puutuvate tellimiste
jaoks, nagu: parandused, kuldamine, hõbetamine j. n. e.

Asjatundlik tellimiste täitmine. —:— —:— Hinnad odavad.

Kalliskivide, kulla ja hõbeda ostmine.

Tuisk.

Anton Suurkask.

Tuul tormab ja tuisk see tuhiseb,
Hang aia ääres kerkib ja kasvab.
Ning üksikuis kuuskedes kohiseb
Üks laul... Lund aknale paiskab. —

Näe, üle väljade ratsasõit
Käib valge hobuste seljas —
Kõik tormab, kui ootaks eel meeletu võit...
Nüüd mässuvaimud on väljas...

Kes laulab akna taga üht viit?
Kes hulub kui kesköine hüüe?
Sa salalik rändur, mis otsid sa siit?
Mu juurde saada su püüe! —

Kõik kaugus on hallis pilvedes...
Kurb, kahvatu päikese pale.
Nurm magab valgedes hangedes,
Tuisk keerleb sealt kõhinal üle.

Ja külma käes uinuvad raagudes puud.
Kõik võsa on uppunud lumme.
Tuisk annab magajail külma suud.
Tee jäljetu, lumes ja umme. —

Tuul paisub ja valgete ratsasõit
Nüüd suureneb. Sadu on väljas...
Münd kutsub ühes see metsik võit
Seal tuisutäkkude seljas! —

K O D U.

Kodu, — milline õrn kõla peitub toon ni-
men, midagi kaasakiskuvat on sellen sõnan,
jah kodu, — kui sind ainult kõigil oleks!

Kodu omale ette kujutada on midag arm-
sat, midagi soendavat, — ylimit siin ilman,
ent mis on mulle aga puhas ettekujutus...

Lähen koju, ei mind võta vastu isalik soe
armastus, ei ema kaisutavad käed, ei ven-
dade-õdede seltsivad hyyyded. Kõik on tyhi,
nagu midagi imelist, kylma olemist, millesse
ei oska tungida. Puht pessimistlikud jäetu-
nud näod vaatavad sulle vastu, kui tahaks
sind alla neelata. Kuulen taas sageli, kuis
kõneldakse kodust, kodust millegi kõdistava
tundmusega. Hirmuväriinad võpatavad hin-
gen, kui säeda oma kodu kõrvu sellega. Kas
tõesti ei ole mul enam kodu? Seda mõelden
jääb nagu syda seisatama, ent tean yht siiski,
et on mul mingisugune varjualune loodus-

vägede eest — — — mida nimetan koduks.
Ent sedagi tyhist varjupaika tahavad nad
ära kiskuda. Kui palju on seistud tolle var-
jupaiga eest, kuid pole jõutud teda siiski
lõpulikult kaitsta.

Ellik tullakse taas jälle seda vägivaldselt
ära võtma, siis pole muud, kui lahku. Aga
siiski on kõikuva armuavalduse kylge seot
kõige soemad sidemed, mida raske lahutada.
Mõelden seda, kui palju on koduta, ilma
varjupaigata, — leian troosti ka mina ning
võin hyйда teda ikkagi koduks...

Tõelisen kodun on nii soe, hurmay; kõik
on nagu hellitus, millest ei lahuta sind keegi,
— ka mitte kõigevägevam... Ainult surm
võib sind kodust lahutada, ent sa elad ikka
mälestusen koduste keskel edasi, kuni kao-
vad needki igavesti.

Valve.

13. XII. 25.

Kilgi Kusta.

Kilgi Kusta, ehk Kusta Kilk, nii kuidas keegi teda oli harjunud nimetama, oli Oavarre küla karjamaa taga oma väikses saunaonnis n. ü. ise oma peremees. Suur ei olnud Kusta nõudminegi eluruumi ja muude elumõnususte järele, sest ta oli lapsest saadik harjunud piskuga leppimä. Isa suri varakult. Ema jäi küll elama, aga seegi loksus peale mehe surma, kuni ka varsti mulla alla puges.

Väike Kusti jäi siis ise oma käe peale, olles vaevalt kolmeteistkümmne aastane. Esiteks käis Oavarre küla karjas. Sealt pandi ta ka leeri. Siis kui kont tugevamaks kasvav, hakkas sulaseks, tegi suvel ja talvel peremehe juures tööd, kuni kogus nii palju kopikaid, et võis omale osta tükikese maad — kõlbmata maast — küla karjamaa taga, kuhu ehitas väikse saunaonni, et elada vaikselt ja omaette, kuni surm kingib parema paiga.

Miks ta valis üksildase koha karjamaa serval, sellest rääkis Kusta tihti teistele ilma pärimatagi. Tal olla jäänud karjapoisi põlvest kõige ilusamad mälestused. Karjamaal, siin on ta südamest nutnud ja südamest naernud. Kui ema ja isa tulid õrna hinge juurde, katsudes oma surmkondilise külma käega väikse Kusti sooja südant, pannes seda liikuma kui papist laevukest merel, siis tuli nutt. Ja kui Piibuhansu noor Eevi Kustile metsa süüa järele tõi ning metsa jäi, kuni karjane koti, lähkri või kausi tühjendab, temale õrnusi avaldas ja salamahti silmi tegi, siis naeris Kusti. Pärast ei ole ta enam südamest nutnud ega naernud. Selleks pole olnud nii palju põhjust. Puttu kadusid nooruse päevad, nädalad ja aastad. Vanadus sammus oma rammestava käega vangistama, mis aga kätte puutus, olgu ülemisi või alumisi ihuliikmeid.

Kusta jäi elule nagu tüliks ette, ta ei suutnud eluga kaasas käia. Kustal oli veel teha: naine võtta, korralik perekond soetada ja veel palju muud. Aga või sellest elu hoolis. Küll pani Kusta sõrad vastu, küll võttis ta terava noa ja lõikas siis habeme hästi juure juurest maha, kui elu sellest kinni haaras. Teinekord jälle pani ta tugevasti vastu, kui elu teda juukseidpidi edasi lohistas. Tugevad olid mõlemad, kuni katkes side ning Kusta pealaele jäi valge nahk, kuna elu läks saagiga oma teed. Ja nii käis elu tihti Kusta pool kutsumata külalisena ja igakord pidi ta midagi saama.

Kusta õige nimi polnud Kilk. See polnud ka varjunimi, sest mis on ühel saunainimesel

varjata. See oli sõimunimi. Mis ajast see nimi Kusta turjal lasub, saame siis alles teada, kui astume mõnikümmand aastat tagasi.

Nagu väljarändajate parv täna kiriku juures, hiljem leerimajas oma kottide, püttide ja kastidega. Kõigil pealegi veel pühaliktõsine ilme näol, kohmetu olek, saamatud ja abitud liigutusedki.

Leerimaja magamistoas kees täna elu. Sügisene poisteleer algas, nagu ennegi mihk-lipäeva järele, kui põllutöodes suuremad tööd koos. —

Kaks kaasvõitlejat — teine neist Karla — rikka taluomaniku poeg, istusid ahju ääres kastil. Nad olid jõudnud varem siia ja varem, siis parema ja soojema koha valinud. Neil ei pruukinud nüüd enam otsida ega askeldada, kuna tööd jätkus küllaldaselt iga uue sissetulija vaatlemiseks ja arvustamiseks.

Tuli ka Kusta Oavarrest, keda ahjuäär-sed muidugi ei tunnud, ja sellepärast võis nende nägudel naeratust näha. Kusta oleks tõsisemagi oma kohmakuse ja riietusega naerma pannud. Sulasemees, kes teda seadis või kohendas, omateada küll uued riided seljas, aga need tegid teda veel koomilise-maks, kui künni püksid ja vest, sest uut riiet peab ju hoolega hoidma ja see'p see oligi, et tuli olla uue riide sees oma moodi korralik.

„Siin saab alles lõbu,“ ütles Karla, „kui niisuguseid harkjalgu aga rohkem oleks.“

Kusta pani oma suure kastilogu keset põrandat, ajas poolpalitu seljast ja hakkas hoolega kastist kaasatoodud asju välja laduma. Teistele paistis, et leerivend vist midagi on maha unustanud. Olgugi, et see tegevus paljude teiste tähelepanu köitis, ei julenud aga keegi lähemat seletust pärida, kuna puudusid sõprussidemed.

Kusta kodused panid leeripoisile paar vanemaid labakindaid kaasa, tuleb ehk sellel ka mõnesugust tööd seal teha ja kauaks see uus kinnas siis vastu lööb.

Alles nüüd, kui Kusta kindad välja võttis, neid paar korda vastu seinale löi, selgus otsimise põhjus: vana pikakoivuline kilk lendas nendest seinale ääres istuva poisi pähe. Kusta sai silmapilkselt kilgi turjast kinni, kuna toas üldine rõõmus naerulagin kajas.

„Pea kilgimees, ära surma oma leerivenda!“ hüüab Karla, „teda läheb edaspidi hädasti vaja; paneme teise tenorit laulma, kui köstripapa pahas tujus passi põrutab.“

Köster ilmuski uksele ja sealt edasi poiste hulka. Ei ta vaenekene teadnud kilgiloost midagi, tuli aga muidu, et poistega vähe tut-

K-ü. Mey & Landesen

Tallinn, Viru tän. 9.

Kõnetraat 14-36

soovitab suurel ja väiksel arvul Prantsuse üleilma kuulsatest vabrikutest, nagu:

Coty, Paris

I. T. Piver, Paris

Caron, Paris

Roger & Gallet, Paris

Houbigant, Paris

Violet, Paris

Lõhnaõli, puudert, brillantiini, lõhnaseebid, pomatid, kulmustiftid, schmingid, hamba-seepi ja pasta, hamba eleksir Dr. Pierre & Benediktine ja kõik teised kosmeetika abinõud. Peale selle soovitame: **manicure**, toilette peeglid, **peaharjad**, loofah (pesemise abinõud), käsnad, **Prantsuse hambaharjad**, puudri- ja seebitoosid, **kammid jne.** parematest väljamaa firmadest.

vust teha ja anda neile uues korteris mõnda juhatust. Kordkorralt teretades jõuab ta Kusta selja taha, kes nüüd parajasti asjade tagasipanekuga ametis, ega kuule ka, kui köster ta nime küsib. Ahju äärest hüütakse: „Vist Kilk!“ Nüüd alles kuuleb Kusta, et jutt temast, ja sirgu ajades ütleb köstrile: „Kilk jah!“ Pidi ta siis seda varjama, et kilgi kaasa tõi, kui teised seda nägid ja ta arvamisel oli, et seda praegu teada tahtaksegi.

*

Kusta jäi poissmeheks ja nüüd on ta juba vanem kui vanapoiss. Olid temalgi kord naisevõtmise mõtted, nagu igal teisel noorel-mehel, kellel peakool seljataga. Aga va Mõntu Mai oma suuga segas ja seletas . . . Mõntu Mai käis Piibuhansul päeviti töös ja Kusta oli seal sulaseks. Kusta ja Eevi vahe-korrast ei teadnud vana Mai midagi, kuni Kusta ise saladuse avaldas ja ühel tööpäeval, olles Maiega põllul, temalt arvas nõu küsida. Maiele ei meeldinud Kusta, kes hoidis liiasti peremehe tasku poole, nõudis kiiret töötamist ja jälgis hoolega, et Mai ei paneks midagi põlle alla.

Nüüd pidid omad vitsad Kustat peksma, see oli Maie soov.

Kusta käis salamahti Eeviga juttu vest-mas, kui see aida peale heintesse, õhtul, ma-gama läks. Nüüd oli varsti Mai ka selle jäl-gil. Ühel õhtul puges ta Eevi asemele, kuna ka Kusta paha aimamata pimedas sinna kol-lis. Mai oskas hästi Eevit simuleerida, las-tes Kustat omale rääkida niisuguseid asju, mis vanainimeselegi nooruse soontesse ja südamesse tõi . . .

Siis aga ilmus Eevi. Nüüd läksid Kusta silmad ja kõrvad lahti, kuid hilja . . . Eevi ei

rääkinudki temaga enam, ei teinud temast välja, nagu poleks ta olnud inimene.

Kui hiljem surm tuli Mõntu Maie suud sulgema, siis ta küll avaldas Kusta ilmsüü-tuse, kuid Eevi oli juba mehele läinud.

*

Kallis jõululaupäeva õhtu. Tulemas rõõ-mupühad noorele ja vanale. Looduski rõõ-mustab, katab end puhta valge rõivaga, ehib ja kaunistab hõbedaste pärlitega. Kuu ripub nagu suur lamp taevael, et oleks valge val-gusekuninga poja sündimise auks.

Kustal aga ei ole suuremat rõõmu; tervis

Töö - Hõldekandeminister O. Tief.

A.-S. KAUBA PANK

TARTUS

Suurturg 12, omas majas.

Telefonid: 9 ja 2-09.

Põhikapital Mk. 20.000.000.—

Tagavara-kapitalid üle Mk. 11.000.000.—

Võtab raha hoiule jooksvale arvele ja tähtaja peale — annab laenusid — ostab ja müüb välisraha ja tshekke — saadab raha tasuta igasse Eesti linna, annab välja akkreditiivisid ja panga garantiisid — nõuab sisse igas Eesti linnas vekslid ja raudteetähti ja toime- tab kõik muid pangaoperatsioone.

Kinnitus A.-S. EESTI LLOID peaagentuur

Tule, elu, veo ja õnnetusjuhuste kinnitus.

vilets ja kehvus majas. Kuid ta tahab siiski olla rõõmus loodusega, tahab olla noor ja veel üks kordki südamest naerda seal, kus ta elas, naeris ja nuttis. Ja vana Kusta sammub kepi najal karjamaale...

Looduselaps istub lamedal sammeldunud kivil, siin kivil, mis temale võis kõneleda rohkem kui inimesed. Ja siia kivile jäi ta

täna, kuni saabus elu, kes viimaseid sõnu sosistas Eevist ja kuni siis tuli surm, kes külma käega sulges südame.

Puud kummardusid ja külvasid Kusta kokkuvarisenud keha üle hõbedasi säravaid lumehelbeid. Loodus laulis: „Au olgu Jumalale kõrges, aga maa peal rahu!“...

Rud. Alas.

Eesti laul.

Anton Suurkask.

*Sa kõla võimsa viisidega,
Oh Eesti laul, mu kallim laul,
Ja täida iluhelidega
Mu kaunist kodu kõrgel aul.*

*Kõik, mida süda tunneb, tuksub,
Mis sõnadena paisub suul,
See sütitab, see hüüdma kutsub, —
Sa taevatuli, Eesti laul!*

*Nii külvates, nii saaki ootes,
Kui vilil nurmel hüljumas,
Nii kõigest töödest tulu lootes,
Laul palvena on kõlomas.*

*Kas ehitame Eesti koda
Kõik ühemeelselt tõel ja aul,
Ehk kodu kaitseks kilpi, oda
Me tõstame, siis kõlab laul!*

*Nii mure-, kui ka rõõmutunnil
Laul Eesti rinda lahutab
Ja imelisel, võimsal sunnil
Meid põrmust tõstab, ülendab.*

*Mis Eesti hinges suurt ja püha
Ja millest räägib koidutuul,
See kostku nagu mere müha,
Nii vägevasti Eesti laul!*

TARTU SEEBI- JA SOODAVABRIK

Asut. 1849. a.

A. FREDERKING

Asut. 1849. a.

Oman. prov. M. HAKKAJA pärijad.

Tartu, Aleksandri t. nr. 46, telef. 2-57

S O O V I T A B :

TUALETT-SEEPE:**KOOKUS-TUALETTSEEPE:**

Fleurs des Indes

Reseda

Lanoliin ovaal

Glütseriin

La dame élégante

Heliotrop

Perekonna

Glütseriin „Paris“

Orchidée

Lillepiima

Maasika

Mandel

Roos

Violette

Bath-soap

Kookus Nr. 50 (roosa, kollane, valge)

Lillelõhnaseebid, paberita.

Kookus Nr. 70 (roosa, kollane, valge)

Arstlisseepe :: Lasteseepi :: Palmõli-tuumseepi :: Pesool (pesu-
pulbrit) :: **Habemeajamise seepi „Leda“ :: kirjut ja kollast pesu-
seepe ning pesusoodat.**

HINNAD MÕÕDUKAD.**HINNAD MÕÕDUKAD.**

Oma seebikauplused: TARTUS, Söögiturg № 5 :: Aleksandri tän. № 46
TALLINN, S. Brookusmägi № 6, telef. 11-50
PÄRNÜ, Vee tän. № 11, telef. 3-20.

Ö Ö L.

A. R.

Kalameeste küla on reana neme veerul nagu lõunasse lendav kurekari. Majad väikesed, poollagunenud ja luitunud ning kohmakalt asetatud — kui suurrättides naised. Ainult paar maja eralduvad nägusatena: üks värvitud punaseks ja rõduga koguni, teine osalt kahekordnegi, parajasti vooderdamisel. Ainult nende majade omanikkudel on mootorpaadid. Teised peavad leppima sõudepaatidega... Üks suvepäev lähenes lõpule. Öhtu saabus. Päike uppus merde, värvides selle punakas-lillaks.

Majakate tuled hakkasid vilkuma. Keegi tundmatu nagu kutsus nendega. Päev läbi oli seisnud laev küla all ja koukinud kive. Nüüd hiivas kolistades ankru, võttis kursi sinna poole lahe. Sõudepaadid läksid kalameeste külalt, mustad nagu mutid. Läksid võrkusid merde heitma. Kostab rannalaul merele kaugenevatel paatidest. Tuju on rannaelanikkudel nüüd hea. Juba teist nädalt püsib kuldne ilm. Öhtuks vaikib tasemgi tuul. Meri muutub peegliks. Hea on nüüd võrkudega toimida ja mis peasi — saak pole

halb. Igal hommikul viib üks mootorpaatidest selle üle hale...

Paadid jõuavad võrkudeheitmise paika. Siis hakkab küla alt mootori trõdin kostma. Mootorpaat sõidab täiel käigul ulgumerele.

„Täna lähevad jälle noolima,“ öeldakse sõudepaadis.

Mootorpaadis kaks meest — punase maja ja paadi omanik Jüri Rass ja osalt kahekordse maja peremees, noor abielumees Leo Laik. Viimane hoiab tüüri, Rass turgutab mootori. Mehed vaikivad. On kiindunud sõidusihis, kus taevarend kustuvast ehist enam ja enam tumeneb. Laik katkestab vaikuse.

„Juba oma vetest väljas. 13-nes kuupäev. Näes!“

„Kas juba süda saapas,“ toriseb Rass. „Laadungi ja paadi teevad sisse, kui harrasti läheb. Oma kondid viime ikka koju. Ära sellepärast ohka kedagi ühti, noor naise mees...“ Ja jatkas siis: „Kaks paati on mul kiradid sisse teinud. Kuid sellele kat-sugu järgi tulla! Ütleb mootor üles, las' siis revolver kõneleb nende sunnikutega... Tore

Tallinna sõjaväe surnuaed.

on siiski nii minna: Ei tea, mis tuleb. See paneb vere kähisema. Oled nagu täisverd kütt, kes läheb jahi enese pärast. Saak on kõrvaline asi! Ja paat — las' võtavad! Teed jälle ühe hea naksu — ja tasa.“

See toon tegi Laiki rahutuks. Tal polnud kohe algusest tuju täna merele minna. Rass, kes esines juhi osas ja pani oma paadi mängu, vedas ta nagu kaasa. Tahtis sellepärast Rassi torgata:

„Hea masin on küll ja värvitud maja sul, aga pealagi paljas nagu kivi rannal... Tüdurukud ei taha enam!“

„Mis see nainegi loeb. Juhtub jälle kordoni ülem ja kihvitab asjata verd. Poissmehe elu rahulisem.“

„Mis see tähendab?“

„Kes õnnelikus abielus, ega's see kuule.“

„Sa räägid rannas, kuuled!“

„No üks või rääki ka; parem vaata ise ringi.“

Laik läks rahutuks. Mõtted painasid. Sõitsid vaikides. Kaugelt eelt hakkasid vaevalt paistma tumedad kontuurid.

„Rand tulebki,“ ütles Rass. Mehed sihitisid teraselt ettepoole... Äkki — nagu merest üles kerkinud, libises must kogu vast mõnesaja sammu pealt paadi eest mööda.

„Tst! kajakad platsis,“ ütles Rass. Pani kohe mootori seisma.

Vaikus ja suveöö ümbritses nüüd mehi merel. Piiluti ümberringi. Ei midagi kahtlast kuulda. Ainult üksik kajak, kes vististi

lähedal olevalt kaljusaarelt unest oli äratatud, tegi paadi kohal tiiru, kisades kurvalt.

„Ehk oli mõni kaasvõistleja,“ sosistas Laik.

„Usu jah! Kuid oleme kenasti vaikselt... Siis tagasi. Vast ei märganudki meid.“ Kohe hakkas mootori trödin uuesti kostma. Paadi kogu ilmus lähedale, tegi osavalt ringi ümber kalameeste. Jäi siis seisma nende kõrvale... Neli meest oli, revolvriv laskevalmis. Kuulipilduja hirvitas üle paadi serva.

„Tere õhtust, sõbrad,“ öeldi võidurõõmsalt.

„Tere,“ vastas Rass madala häälega.

„Palju kaasas on?“ küsiti.

„Ega just palju ole,“ seletas Rass.

„Ronige siis siia,“ öeldi nüüd käskivalt.

Kalamehed alistusid. Laik oli täiesti kohkunud, Rass hoidis rahu.

„Andke sõjariistad ära!“ Rass ulatas revolvri.

Kalapaat võeti puksiiri. Sõit algas ranna sihis.

* * *

*

Uus päev algas. Sõudepaadid jõudsid kalasaagiga külaranda tagasi. Paadid lohistati kaldale. Algas võrkude saputamine. Oli vaja rutata, et kalad ei jääks hiljaks turule. Kogus keskmine saak. Mootor sai koormaks 3 meest, 4 naist ja 12 kasti räimeid. Vaja oli ju rannainimestel linnas ühte-teist õiendada... Peale lõunat jõudis mootor tühjade kalakastidega jälle küla alla. Juba ee-

malt märgati, et teist mootori polegi veel rannal.

Naised paadis hädaldama:

„Helde ristike, mehed ikka kadunud! Jälle tuleb õnnetus külla. Laigul veel noor naine. Jeesuke, see sulatab enese nutuga.“

Kuid igavesti pruunikspõlenud kalamehed paadis on rahulikud. Hoiavad naiste hädaldamist tagasi:

„Noh, tormi pole olnud. Maa pole ka värisenud. Mis siis ikka? ... Ujuvad miinid on tulnud ka ammu randa. Mis see ohkimine loeb!“ ...

Tuli õhtu, siis uus päev, kuid Rass ja Laik jäid kadunuks. Külas arutati kõiki võimalusi. — Võib olla, jäid tukkuma, sõitsid vastu kivist randa puruks, või sattusid rannavalve kätte ja hakkasid vastu — lasti maha ...

Kui kolmandal päevalgi mehi ei tulnud, läksid kaks ettevõtlikku meest kordoni. — „Vaja linna rääkida“, ütlesid. Tulid tagasi ja seletasid: Linnast lubatud saata suurem mootorpaat mehi otsima. Ühtlasi lubatud teatada tuletornidele.

Naised jälle käisid nobedalt Laiki kaasat trööstimas. Kirusid peasjalikult Rassi:

„Et see oma mässamist ei jäta küll. Kiskus teise kaasa. Mis teil oleks viga elada olnud: ilus maja pea peal, oma kumudid ja kupliga lambid kõik. Tema peletis, muudkui võrgutas aga teise kaasa.“ Laigi kaasa, 24-aastane blond naine, rääkis koguni vähe nende naistega. Ta oli kiindunud endasse, ei nutnud, ei hädaldanud. Kuid näha oli, et ta võitles endaga, nagu seistes suure ja otsustava sammu ees. Tundus kergem, kui naised ära läksid. Üks keeras siiski veel uksest ümber ja sosistas:

„Ega maksa meelt heita kedagi ühti. Kuigi Leo ei peaks tulema enam, issand ülendagu ta hingekest, ega's te' lese põlve ikka pidama hakka! Küll teiesugusel tahtjaid on“ ...

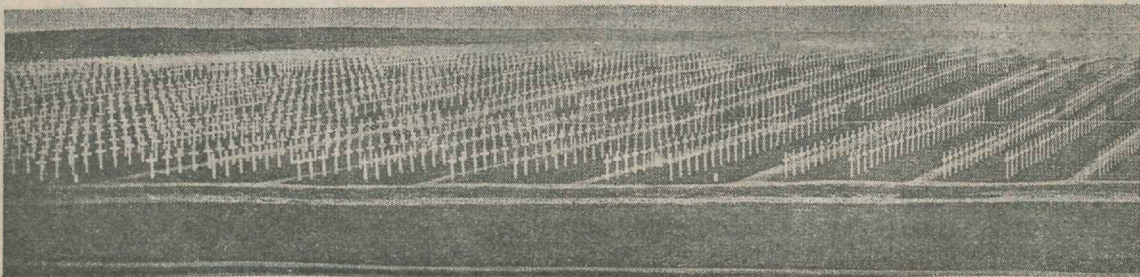
Kui õhtu tuli, läks blondjuukseline naine rahutuks. Mingisugune segane tundmus imbus. Käis rahutult edasi-tagasi, jäi siis mõttesse. Laskis oma abielu Leo Laikiga hoovuda teadvusest. Esimest korda õieti vaatles seda hindavalt seisukohalt. Ei mõistnud nad üksteist. Mingisugune sein oli nende vahel. Tal oli oma mehe vastu vaid kodune tundmus, mis oli kujunenud alalisest kokkupuutumisest; ta oli oma mehega lihtsalt ära harjunud. Mees oli igav ja hea inimene. Kuid selles mehes ei olnud midagi, mis naise lõkendama paneb, huvi tekitab; mees oli nagu soojõgi — vaikselt ja ühetasaselt voolav. See kogus kärsituse kihvti naise hingesse. Tundes selgesti, et teda on ära tüütanud sõudmine soojõge mööda. Tundis, et 24-aastane naine on liig noor selleks, et harjuba ainult koduse tundmusega. Ihkas sõita kärestikus. Kui mees kas või mereröövvel oleks!

* *
*

Suveöö kätte all lähenesid Rass ja Laik kalameeste külale. Olid väsinud ja roidunud. Valisid öö kojutulekuks meeleldi. Päeval oleks külarahvas oma uudishimuga liiga peale tunginud ... Sammusid ranna serva mööda ja jõudsid küla alla. Selgelt paistis Laikile kätte tema poolkahekordne maja. Mõnus tunne tekkis. Saab jälle mitme päeva tagant ja soovimata vintsutuste järgi koju.

Ta tahab nüüd kodus eriti hea olla. Tahab seletada, et ta ei lähe enam Rassiga hullama, vaid on rohkem kodus! Elab mõistlikku elu. Rass katkestas mõtte:

„Tore elu ikka meil. Hunda ringi nagu mustlane. Ainult mustlane on kuival maal ... Ei, me oleme juba rohkem väiksed mereröövliid kui mustlased. Kunagi ei jätaks ma hiilimist üle lahe ... Ja naist ma ka kunagi ei võta.“

Osa ilmasõjas Verduni all langenud sõdurite surnuaiast, kus maetud 25.000 meest.

Kõige suurem ja täielikum riidekauba-ladu EESTIS.

Kõige suuremas valikus:

Meesterahva:

ülikonna-
palitu- ja
kasuka

} **riiet**

Naisterahva:

plüüsi-, kleidi-
kostüümi- ja
palitu-

} **riiet**

parematest kodu- ja väljamaa vabrikutest.

Hinnad väljaspool võistlust.

Hinnad väljaspool võistlust.

M. Jänes'e riidekauplus

TARTUS, Kaubahoov nr. 11—12.

Kõnetraat 5-91.

Siis tuli suurrätis naine vastu. Jäi meeste kohal seisma, vaatas uurivalt:

„Helde ristike, kadunud lambad jälle kodus. Külas arvati, et olete päris surnud... Küll Leo naisel on nüüd rõõmu. Ta vaeneke ei tulnud toastki välja. Vist aina pidas hingepalvet.“

Mehed sammusid edasi. Jõudes Rassi maja ette, pigistati üksteisele kätt:

„Noh head und siis.“

„Sulle samuti.“

Laik kiirustas samme. Oli kärsitu. Tah-tis juba olla toas...

Koputas ettevaatlikult. Naine võib une pealt äkki ehmatada, kui ta vaene üldse saab und, arvas. Koputas teist korda. Vastust ei tulnud ikka. Koputas kõvasti, pörutas rusikaga. Toast kostis nagin. Vaevast kuul-davad sammud lähenesid uksele.

„Kes on seal?“ küsis tema naine.

Mina olen, sinu mees, jälle kodus, ava, ava ometigi!“

„Kannata üks silmapilk.“

Jälle kostis toast nagin. Laik kuu-ratas — sosin! Nagu elektrivool läbistas keha. „Kohe lahti, või ma löön ukse sisse,“ mõir-gas ta võõra häälega. Ust ei avatud.

Trah! trah! — käis kaks tugevat hoopi. Uks pudenes. Pantrina tungis mees tupp.

Üks teine kogu katsus välja lipsata. Laik hüppas ta juurde, sai kätte. Mees oli peos!

Algas metsik rüselemine hämaras toas... Laud läks kolinal ümber... Mehed mäs-sasid juba põrandal. Laik sai haarata võõra kõri järgi. Pigistas seda, nii et võõras kori-ses. Tundmatu jälle surus käe talle vastu silmi. Laik laskis kõri valla, rabeles enda ruttu püsti, ahmis ligema tooli ja virutas sel-lega kõigest jõust põrandalolijale pähe. Võõ-ras haaras pea järgi, tõmbus kokku.

Laik virutas teist ja kolmat korda. Haa-ras siis ruttu ahju juurest raudroobi ja viru-tas sellega. Võõras korises ja jäi vait.

„Valmis,“ ütles Laik õudse häälega.

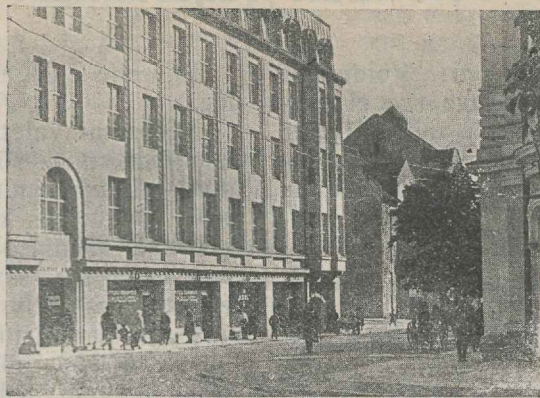
„Palu nüüd ka tema hinge eest. Ehk tõu-seb siis ellu!“ ütles kihvtist kähisedes naisele, kes oli laskunud kambri lävele põlvili, hoidis kätega pead ja nuuksus.

Mees tormas toast välja. Jooksis nagu hullumeelne Rassi maja poole, palja peaga, kriimustatud näoga. Pörutas metsikult Rassi uksele.

„Kes kolab seal?“

„Mina olen. Tapsin mehe! Ta oli võt-nud mu naise!“

„Rumalasti tegid, Laik! Kui naine läinud on, ega tapmine teda tagasi too. Kuid tule

Tallinna Krediidipank A.-S.

asutatud 1907. a.

Igasugused pangaoperatsioonid sise- ja väljamaale. Tule- ja vargakindel teraskammer väljäuüritavate laegastega.

Osakonnad Haapsalus, Narvas ja Nõmmel.

Kinnitus A.-S. „H A N S A“ peagentuur.

Telegr. aadr.: „Krediidipank“

Telefonid: 4-36, 5-47, 12-49, 19-64.

sisse. Ma avan.“ Rass avas ukse. Suveöö tuli tuppa, kuid Laik oli juba läinud. Jooksu müdin kostis metsa sihis... Rass astus õue. Oli võrratu suveöö. Kuuldus kuidas väikesed lained kerge sulinaga randusid. Majade taga rukkipoollul hakkas rääk saagima. Tabasalu männiku kohalt hoovus suur ja kol-

lane kuu. Kogu öö tundus pakitseva igatsuse kehastusena. Kusagil hakkas peni huluma, öudselt ja kaebavalt.

„Kurad küll,“ ütles Rass, „peni ka veel! Hulub nii nagu oleks külas tulekahju!... Hulub vist kordoni ülemale hingepalvet.“

November 1926.

Sügisööl.

Üksikuna, rõhutuna
Rändan läbi ööd,
Üksikuna, rõhutuna
Mööda välja teed...

Ääretumas hämaruses
Lookleb välja tee
Üle söödi maa ja kõrre,
Üle orase...

Koju poole, koju poole
Kodu kaugel ees...
Minu tummad, rasked mõtted
Käivad minu ees...

Üksikuna, rõhutuna
Kumab kõrgel kuu,
Üksikuna, rõhutuna
Nuttet kõnnib tuul...

Minu kõrval, minu järel
Varjud ronivad
Pikad, kurvad, üksildased,
Tummad rändajad.

Kodu, invaliidi maja,
Kurblik muremaa —
Oma last sa kargu najal
Ootad tulema... —dt.

Voldemari väljarännak.

T. Braks.

Teda hüüti vaid ühe nimega: Voldemar. Mõni ütles vana Voldemar, aga see ei osutunud meie aja mõistete järele mitte õigeks, sest neljakümneviiie aastane mees pole kaugeleki veel vana, eriti sel juhtumisel, kui ta on rikas. Ja raha puru oli Voldemaril rohkem kui riigi rahapajas.

Oli tema mees, kel puudus kutse või amet, aga ometi askeldas ja töötas laialt. Eriti veos oli ta sõja ajal ja sõjale järgnenud aastatel, mil nutikal mehel võimalus avanemammonat kokku kuhjata igasuguste operatsioonidega.

Voldemari elutee oleks sile ja konaruseteta olnud surmalaupäevani, aga tema eluteele sattus üks olevus, see lõi kõik olukorrad ja arved segi. Punasepõseline neid Lilly, vaat see oli hiilgav täht, mis sundis Voldemari seisatama ja kukalt kratsima. Pagan võtku, miks sellesarnast särasilma ei näinud Voldemar paarkümmend aastat varem! Siis poleks ta kosinud oma Kaie, kes praegu kolmkümmend kaheksa aastat vana ja nii lihav, et pääseb uste vahelt läbi vaid serviti.

Mis on see nohisev ja ähkviv inimene väleda Lilly kõrval... Voldemari tuju langes mõõtmalt, kui mõlemaid naisi võrdles. Ja majas tekkisid tülid.

Voldemar ütles naisele:

„Sa näed ise, Kaieke, et meie vahel ei või seda õrnust ja vastastikust armastust olla, mis muidu abikaasade vahel nii harilik ja loomulik nähtus. Mis oled sina ja mis olen mina? Ma olen kogenud ärimees igal alal. Näed, minu väljaantud romaan „Kirgede möll ja verehää!“ läheb kümnes tuhandes eksemplaris rahva hulka, mis mürtsub. Pistan miljoni tasku ehhee! Mis sina oled korda saatnud? Kopitad kohvi pliidi ees ja riidled köögitüdrukuga. Ma liigun peenikeses seltskonnas, mind hüütakse härra Voldemar, ühe sõnaga: meie vaated ja huvid lähevad kollossaalselt lahku, ma olen igate kanti sinust üle kasvanud.“

Siis lõi naine käed puusa ja pragas mehele vastuseks:

„Eks kae kiitsakat! Või tema minust üle kasvanud! Käbinas! Pole muud kui luudkondid kuue sees. Lähme kaalu peale, siis näeme, kumb on kummagist üle kasvanud!“

„Ma rääkisin vaimlistest omadustest“, püüdis Voldemar seletada, naisel aga ka siin vastus valmis: „Milleks siin vaimlistest asjadest rääkida.“ Eks nendega jõua hauataguses elus küllalt jännata...“

Ei, selle eidega polnud peale hakata midagi.

Voldemar valetas, et läheb panka raha-asju õiendama, sõitis aga otsekohe Lilly juure. Lilly kuulus nende õnnelikkude inimeste hulka, kes kogu seda ilmas rändamist ja võitlust olemasolu eest enestele mure küsimuseks ei tee, sest nende eest hoolitsevad teised. Kas Lilly Voldemari ise kutsumas käis, või temalt midagi palus, ei! Voldemar tuli ise ja aina külvab ta üle kalliskividega, paneb istuma paberraha hunnikute otsa. Muudkui võta ja võta! Kui tahad, annan oma elugi sinu eest. Kas nii ei ole lahe ja muhe ilmas elada!

Täna ilmus aga Voldemar tusase näoga. Sõnas: „Ma ei suuda enam seda kodust elu välja kannatada, Lilly. Sinu juure tulen nagu vargile: vaatan aga vilks ja vilks tagasi, kas vanamoor ehk järele ei hiili. Saab ta haisu ninna, taevast olgu siis mulle ise armuline! Ütle mu kallis, kas siis kuidagi ei leidu abinõu, et ma mõne nädalagi sinu juures võiksin viibida ja segamatult õnne maitseada?“

Lilly tõmbas sigareti näkku, liigutas oma jalakest põlvel ja kirtsutas nina.

„Sa ei oska ise midagi välja mõelda, Volli“, ütles ta laivalt. Ma pean sulle olema ühel hooil nõunik ja juriskonsult. Et kuule siis: Midagi ei ole kergemat, kui muretseda omale mõne nädalane puhkeaeg. Sa rända mõneks ajaks välja.“

„Mis!? Ma pean välja rändama?“

„Sa ütled naisele, et rändad välja, aga tegelikult jääd siia. Me võime kuski suvila üürida ja elame rahulikult nagu Aadam ja Eeva paradiisis. Saad sa nüüd aru?“

Voldemar rõõmustas.

„Sina oled alati targem ja leidlikum! Aga kui naine väljarändamisega nõus ei ole? Kui ta ise ligi tahab tulla?“

„Sa pead teda veendumisele viima, et sõidad enne Brasiiliasse ja sead seal kõik elamiseks valmis, siis kutsud naise järele. Ja ma loodan, et sinu naisel midagi selle vastu ei ole, kui ajutiseks kaod. Meie, naised, tunneme ühtteist paremini, kui mehed.“

Vaat, siisugused mõtted pistis Lilly Voldemarile pähe. Ja Voldemar läks kiiresti koju, rind kõige kaunimaid lootusi täis.

II.

Kodus Voldemar rääkima, et nii ja naa, ei nende äriasjadega enam kuidagi edasi ei saa. Pole enam endine aeg, et keera kott

ölale, too maalt kapsalehti ning nõgeseid ja müü tubakana maha. Nüüd iga operatsioon seotud hiigla riisikoga. Kõrged tollimaksud, mangumised, määrimised. Kapital kuivab kokku, võta vanaduses viimaks kas või sandikepp pihku.

„Mis sa arvad, armas naine, kui me katsumsime leida kuskil uue ja ilusa kodu? Lõuna-Ameerikas, palmipuie all ilus valge maja, sina talitad aias ja saalides, must neegri neiu teeb kniksu, hüüab sind mistressiks või signoraks. Ma ise ratsutan kohviväljadel ringi, mustad murravad tööd nii, et higiaur varjab päikese, palgaks tõmban teistele piit-saga plaks ja plaks üle turja. Millreisid vee- revad meie kaukasse. Mis sa arvad, Kaieke?“

Voldemar hiilis põnevusega naist, pani tähele iga ta näo liigutuse. Naine lõi koogitaigna nagu savipäntsaka ägedalt panni asemel solgiämbrisse. Kirus siis mehelikult ja ütles Voldemarile ainult ühe sõna: „eesel!“

See iseloomustus ei olnud aga praegusel momendil õige, sest Voldemar jäi sõnatult seisma, ei julenud liigutada väikest sõrmegi, veel vähem kõrvu. Kogu see ilus hakatus läks nii haledasti nurja.

Ehmatusle järgnes aga üllatus. Naine urises laulda, naine mossistas nägu, viimaks seisis mõne minuti mõttes ja lõppude-lõpuks liiklesid naerulained ta ääretul näol. Ta seletas: „Tead, Voldemar, ma mõtlesin järele: Sa võiksid küll korraks paariks kuuks Brasiiliasse vaatama minna. Mis see maa sul ära sõita on: kaks-kolm päeva ja oledki seal. Need ookeani aurikud peavad ju kole kiiresti sõitma?“

„No jah, no jah,“ ütles Voldemar õhinaga. „Ei lähegi nii palju aega! Ma sõidan aurikuga Hamburgi, sealt lennukiga Ameerikasse — viuhiti!...“

„Aga sa lähed esialgul üksi, Voldemar. Ma ei tohi oma siinset pesa enne lõhkuda, kui kaugel pole veel uus valmis, kas pole nii?“

„Päris õige! Sa oled tarkus ise, naine. Nii siis, sina oled nõus? Ma hakkam kohe reisiks ettevalmistusi tegema. Mida varem, seda parem. Mu isu on siin maal rähkeldades lõpuni otsas. Mu jumal, kas ma mõni kehva karjapoisike olen, et kus sündisid, sinna sure. Rahamees võib rännata. Kes seda võib öelda, et mind Brasiilias kindrali või kubernerini koht ei oota.“

III.

Ettevalmistused arenesid edukalt. Varsti saabus lahkumispäev. Aurik ootas sadamas, Voldemaril olid kõik pakid ja sumadanid valmis pandud. Kai kiskus tasakesti nutta, pisarate väljapigistamine oli ikkagi tükk rasket

tööd. „Mu meheke... Mu kepp ja kalju eluteel, nüüd lähed kaugele... Ära siis unusta oma armastajat naist uh—uu... Ma palvetan su eest ööd-päevad... Ma istun Rannavärvä mäel ja saadan tuulega sulle tervisi järele, ikka Naissaare ja Kakumäe kindluse suunas.“

Voldemar võttis rinnataskust sinise siidi räti, nuuskas nina ja pühkis silmist rõõmpisaraid. Ise rääkis:

„Lahkumine on raske. Taevas olgu mul tunnistajaks. Kui merel möllab maru ja aurik õõtsub nagu pähklikoor lainete turjal, ma mõtlen sinu peale, kui tõstan jala võõrale pinnale, esimene asi: oh mu kulla-kallis Kaieke, mis teed sa küll praegu kodumaal, kui su mehike peab võitlust punanahkadega ja rajab ürgmetsas uut kodu. Küllap me varsti üks-teist jälle näeme. Siis lõovad meie südamed

Eesti vabaduse eest langenud sõdurite mälestussammas Ilumäe surnuaial.

uuesti armastuse tules ja kirk põleb nii nagu punane tuli Ameerika rohtlaanes.“

Kai läks meest sadamasse saatma. Aurikule laaditi kaupa, väljarändajaist mustendas sadamasild. Voldemar käis reisijate majas, rääkis tolliametnikkudega. Tuli siis ja ütles naisele: „Praegu kuulsin, et laev läheb alles pärast keskööd. Mis sa siin sadamas tõmbetuule käes külmetad. Mine aga ilusti koju!“ Kai kohe nõus: „Päris õige: mul läheb muidu süda raskeks. Kodus võin ometi rahulikult enese kuivaks nutta. Pole ilma inimesi vahtimas.“

Veel üks käepigistus ja suudluski kümne aasta tagant, siis hakkas Kai linna poole minema, ise rätikuga lehvitades.

Naise kadudes pimedusse tõstis Voldemar pakid uuesti autosse, nimetas juhile Lilly aadressi.

„Härra unustas vist midagi maha?“ küsis autojuht. Voldemar vastu: „Unustan iseenda maha. Sõida aga nüüd ruttu, marss!“

Minuti kümne pärast istus meie väljarändaja pehmes tugitoolis ja veel pehmem Lilly põlve peal. Oh seda lusti ja rõõmu...

Kuidas Kaie käsi käis? Jõudnud koju, asus kohe telefoni juure ja kõlistas. „Hallo! Aadi, kas sina oled? Tere! Võta kohe auto või aeroplaan ja sõida mu kaenlasse! Anna võtmed passinaise kätte, sest niipea sa minu juurest koju tagasi ei pääse... On sündinud midagi suurt. Küllap pärast kuuled! Kas sõidad kohe? Ilus. Nägemiseni, mu poisu!“

Ja Aadiks hüütu Aado Solks kihutas jalamaid Kaiele külla. Solks oli mees, kellele jumal annud kõik need omadused, mis meest naiste silmis täismeheks teevad: tugev keha, ilus nägu ja ladus jutt. See oli ka kõik tema varandus. Ei tema mehike polnud veel ilmas punast pennigi tööga teeninud, kuigi oli juba üle kolmekümne aastane. Aado elas paar tosinat aastat vanemate kaelas, nüüd elatas ennast heade inimeste armust, kellele saatust annud suurema rahakoti.

Kai võttis külalise kahel käel vastu. „Kas tead, Aadi, nüüd vast hakkame elama: vanamees rändas välja!“

„Rändas välja!“

„Jah. Juba aurik poole Brasiilia tee peal. Ma ise saatsin ta sadamasse. Loodab, et ma talle järele lähen, aga vale! Sinu oma olen, Aadi, ja sinu omaks jään. Sa võid nüüd siia jääda peremehena ja võid kindel olla, et minna sul elu-oskan lõbusaks teha. Kohe käsutan viinad-õlled lauale ja pühitseme vana Voldemari lahkumispidu!“

V.

Mõne nädala pärast sai Kai kirja. Ümbrik kirendas mitmesugustest kummalistest märkidest ja templitest. Kirjas teatas Voldemar, et ära sa, armas naine, niipea Brasiiliasse tuleku peale mõtle. Pole siin nalja midagi. Kohvipuud kõik pöua käes põlenud, nagu kadakad Hiiumaa karjamaal. Ja iga kingu ja kivi tagant laksutab sulle lõugi krokodil.

„Et need krokodilid ta ükskord juba naha õgiks“ õhkas Kai ja kujutas enesele aega ette, kus saab Aadi naiseks.

Elasid suve lõbusalt üle Voldemar ja Lilly, elasid veel lõbusamalt Kai ja Aadi. Sügise saabudes aga muutusid ajad. Lehed langesid puie oksilt, tuhanded kadusid ime kiiresti Voldemari ja Kaie kassast.

Voldemar elas nüüd oma Lillyga jälle linnas, aga ta oli sunnitud toas viibima kui vang, sest väljas liikudes oleks kogemata kohata võinud Kaiega.

Lilly aga ei seisnud kodus. Viibis linnas sageli ööd läbi ja koju tulles polnud muud kui: Vollikene, puhvi paar tuhat marka, tahan teha väikse autosõidu.

Solks toimis samuti: „Kaieke, kas ma siia käppa imema tulin? Mul ometi sõbrad ja ma pean nende ees ometi seisusekohaselt esinema. Anna mõni tuhandekene!“

Kai ei keelanud, ehkki nägi, et aeg kaugel ei olnud, et pole tal enam asja panka minna ega kodus olevat kassat kergendada.

Vahepeal sai Kai jälle Voldemarilt kirja. Ses kirjas kurdeti juba lausa avalikult, et elu Brasiilias kuhugi ei kõlba ja tema, Voldemar, mõtleb varsti kodumaale tagasi tulla. Kaie rahutus kasvas. Hakkas Aadile peale käima, et aita aga lahutusprotsessi läbi viia ja võta mind ära, enne kui vanamees tagasi jõuab. Solks seisis vastu. Kuidas sa saad lahutada, kui pole mõlemipoolset nõusolekut. Ei sest abiellumisest tule midagi välja. Ja, milleks seda vaja? Kas nii küllalt hea ei ole? Kui inimesed üksteist armastavad, siis pole ei papi ega perekonnaseisu ametniku sõnu vaja.

Kaie süda muutus rahulikumaks. Mis sa ikka selle ilma eluga teed või oled. Elati endiselt, kuni saabusid jõulud.

VI.

Voldemar tahtis jõuluõhtu viibida Lillykese läheduses, aga Lilly ütles, et kuidagi koju ei saa jääda. Ta olevat onule sõna annud, et läheb tema poole. Ja mis ta üldse siin kodus kükitab: onu pool ometi lõbus seltskond.

Pehme mahl, **maitse** ja hea **aroom** on **VENE**
tubakate peomadus,
sellepärast suitsetage

A/s „ASTORIA“

paberosse

Hind

20 tk.
35 mk.

Hind

20 tk.
25 mk.

Voldemar jäi kurvaks, kui Lilly, kallid lumivalge kraega kasukmantel seljas, toast välja lipsas. Meelustus Voldemarile kodu. Kodu, kus käratseb ja talitab köögis Kai ja on mõnus oma töötoas sigarit suitsetada. Jumala eest, see elu tüütab juba. Söö suhkruõunu, keha hakkab urisedes protesteerima, kui lugu liiali läheb, nii ka selle eluga. Ega Lilly just see kõige magusam maasikas ole. Iga päevaga hakkab rohkem okkaid näitama. Raha ja raha, ei muud ühti; kurat võtaks, kas Voldemar ise siis midagi ei maksa!?

Kui helisesid kirikukellad ja majades särasid jõulupuud, ei suutnud Voldemar enam tuppaa jääda. Ta riietus ja hiilis uulitsale. „Lähem, vaatan vargsi, mis Kai teeb. Küllap tal vaesekesel üksi samuti kurvad pühad algamas“, ümises ta ja valusamini kui kunagi enne noomis teda südametunnistus väljaränakut simuleerimise pärast.

Samal ajal aga elati Kaie juures nii: Aadi tuli koju ja tõi noore neiu ligi. „See on mu õde Lilly“, tutvustas ta neidu Kaiele. „Ta sõitis pühadeks Narvast Tallinna, ma mõtlen, et meie majas tal ajutiseks aset peaks leiduma?“

Kaiel heameel: „Miks mitte, miks mitte! Ma lasen tema jaoks kohe toa korda seada. Olge aga tervitatud tulemast. Olete sama ilus kui Aadigi.“

Lilly tõendas tagant: „Kõik ütlevad, et meie Aadiga ühte nagu oleme. Iseloomult olemekas nagu üks. Ja ma armastan oma venda hullupööra.“

Selle juures Kai ei kahelnud, sest kui ta kõrvalt toast juhtus tulema, nägi ta noori inimesi jõulupuul all suudlemas ja nii suure andumusega, et Kaiel midagi südames kipitama hakkas. Aga mis sa vennale-õele ikka ütled! Kai hoolitses selle eest, et jõuluõhtu oleks kõigiti lõbus ja vaheldust pakkuv. Jagati kingitusi, söödi, joodi. Lõpuks laulis Lilly ja Solks klimberdas klaverit. Sellest ei tulnud aga midagi välja, sest viina võim võttis meele mehe peast ja sõrmed sudisid juhuslikult klaviatuuris. Kisa ja kära oli aga rohkem kui mõnes kolmanda järgu restoraanis.

Korruga uksekell trrr... trrr... Kõik kohmetasid. Kes peaks küll tulema kallil jõulu õöl? „Toatüdruk, mine vaata!“

Toatüdruk läks ja tuli mõne minuti pärast tagasi. „Härra on ukse taga!“

„Mis!?! Kelle härra?“

„Eks Voldemari härra ikka.“

Kai jooksis ise vaatama. Hiilis akna eesriide vahelt uulitsale. Tõsi! Voldemar seisis trepi peal... Mis sa hing nüüd oskad teha

või olla... „Aadi ja Lilly, minge minu magamistuppa! Aga et te seal vakka olete, mõistate! Kui vaja, ei tohi te enne hommikut oma nagu näidata. Minge!“

„Ei ole viga! Me oleme täiesti vagusi ja võime kas või kolm päeva ühtejärgi luku taga olla“, ütles Aadi ja Lilly kihistas naerda. Mis see plika naerab? Kas ta teab, millega Kaiel praegu riskeerida tuleb!?

Noored inimesed kadusid neile kättejuhatatud tuppa. Kai kõhatas ja pani südame kõvaks. Läks avas ise ukse. „Oi sa heldene Jeesuke! Sina, Voldemar... Ma nagu teadsin, et tuled, näe jõulupuul ehtsin ja viin ootab laua peal. Lase ma pistan sulle ühe muheda musu! Nii! Miks sa ette ei kirjutanud? Ma oleksin su vastuvõtmiseks kas või pillid ja pasunad kohale tellinud.“

„Aga ma kuulsin siin midagi sellesarnast: klaverimängu, laulu?“ ütles Voldemar kasu-kast varna riputades. Kai vastas: „Ma ise kõõrutasin ja klimberdasin klaverit ajaviiteks. Eks mu elu oli kurb küllalt!“

Korruga nägi Voldemar riidevarnas võõrast meesterahva talimütsi, palitut ja üht torredat naisterahva mantlit, mis talle väga tuttav näis olevat.

„Sul on ikkagi külalised, Kai? Miks sa seda salgad?“

„Ei ma salga, aga ma tahtsin sulle väikse üllatuse valmistada: on küll kaks noort inimest. Aga istu ometi laua ääre, kinnita keha! Sa ometi pika tee ära käinud. Kas need Brasiilia krokodilid olid hirmsad küll? No-jah, ma pidin rääkima: Ühe nooremehe võtsin kaasüüriliseks. Mõtlesin, jumal teab, millal sa tuled, peab rahadega kokku hoidma. Ja teine on selle nooremehe õde — Lilly...“

„Lilly!!“ karjatas Voldemar. Kai imestas. „No jah Lilly! Mis seal siis nii suuri silmi teed? Ilus tüdruk, vaata aga et sa temasse ei armu! Söö nüüd ometi! Siis teen sulle pehme voodi üles. Jumalukene, mis vaeva sa küll selle väljarändamisega nägid!“

Voldemaril aga ei passinud söök ega jook. „Kus see noormees ja Lilly siis on?“

„Puhkama läksid juba. Seal nad magavad... Oleme me kahekesi... Ma olen nii rõõmus, et tulid...“

Rääkisid ühte ja teist, aga Voldemar ei anna järele, tahab aga näha, mis nagu see Lilly on. Näidaku Kai ometi neid ukse vahelt. Kai ei saanud keelata. Läksid. Mõlemad jäid ukse peale juhmilt seisma. Nende silme ees avanes järgmine pilt: Noored inimesed lahtiriietatult puhkavad üksteise kaenlas rahulikku und.

Voldemari huul võbises, küünal värises käes ja suu otsis asjata sõnu. Kai sai aru, et siin ei ole enam tegemist vennaliku armastusega. Temas ärkas viha. Läks ja rebis oma armsamat juukstest. „Aadi! mis sa teed...? Mis see peab tähendama!?”

Voldemar võttis nüüd ka sõna: „Mis peab see tähendama!?” Ta unustas naise juuresoleku. Läks oma Lillyt üles äratama.

Ja noored inimesed ärkasid. Nad tõusid istukile, hõõrusid silmi. Aadi örises Kaiele: „Mis sa, vanaeit, must õieti tahad?”

Voldemar vaatas ja ootas, et mis see eit nüüd poisile vastab, aga ei Kai mitte kõssatanudki.

Lilly kargas Voldemarile ninna:

„Näe hullu, vana Voldemar ka siin, mis sul rääkimist on?”

Kai ootas ja vaatas, et saab näha, mis Voldemar tüdrukule vastuseks annab, aga Voldemar mitte viiksatanudki.

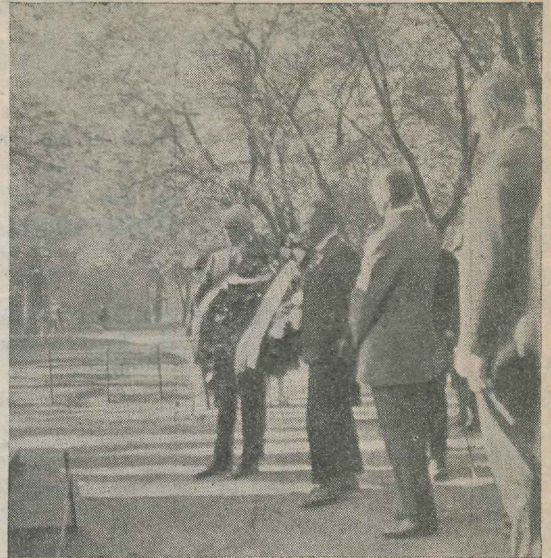
Nad hiilisid Kaiega toast välja. Silmitsevad üksteist altkulmu, tegid: hm... jaa... jah... Nõndaks see ilma elu on.

Korraga sai Kai uued mõtted. „Voldemar, kui me laulaksime õige ühe jõulu laulu? Jumalal siis ka inimestest hea meel.“

Voldemar oli nõus. „Laulame jah. Brasiilias polnud muud kuulda kui ratsakarjuste vilet ja mustade mõlinat. Laulame, Kai!”

Siis pani Kai käed risti kõhu peale ja pigistas laulu nagu pillist. Voldemar võttis katkendlisi toone ja unustas sageli laulusõnad.

Mõlema mõtted viibisid magamistoas, kus puhkavad kaks noort inimest. Ja mõlemad

Pärja panemine Eesti vabadussõjas langenud soomlaste ühishauale Helsingis, Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatuse poolt 5. juunil 1926. a.

püüdsid aimata, kuidas see elu edaspidi kujuneb.

Väljarändamise peale igatahes Voldemar enam ei mõtlegi.

Viimane küünal kustus jõulukuusel. Taliöö pistis oma pleekinud pale vastu akna-klaasi.

Toas istusid aga käsikäes kaks inimest, kes sundisid oma südameid üksteisele lähene-ma. Ehk teostub see aja kestel.

Ääreta väljade taga...

Ääreta väljade taga,

Metsade peal,

Vajub päikene looja,

Kustudes seal...

Ääreta väljade taga

Läheneb öö...

Matab ja hävitab hinge

Kasuta töö...

Ääreta väljade taga

Magab mu noorus und —

Ääreta väljade taga

Tuul vaid keerutab lund.

—dt.

Mul on valus!

K. Sass.

Mult küsite: „Kas on sul kodu?“

„Jah — ise sellel elu andsin,
kuid kas on teil ta olemas,
te mida nimetate koduks?“

Ei taha uskuda — kui oleks ta,
siis ainult temale te elaksite
ta sündimise päevast päele!
Kuid mida näen! Te tülitsete
see väeti lapse kallal
ja lööte haavu tall.

Mul on see valus näha!

Ja nagu minu veri
säält purskaks haavadest.
Oh inimesed, saage selleks kord,
et võite uhkustada,
meil on kuldne kodu!

Mult küsite, kas on mul kodu?
Ma endalt lasin võtta elu —
ja sellest löin ma kodu.

Rahu eel.

Kodumaa metsadest üle
Kohiseb sõja torm;
Kodumaa metsade poole
Hoiab ka süda ja arm.

Kodumaa tammed, ta pojad
Tormi ees nõtkuvad nad...
Tihtigi verised ojad
Kastavad õnnetut maad...

Salgana röövlite pande
Saaki siin luuramas käis,
Mõnegi vahvama mehe
Manala majasse viis.

Tihtigi kõikide üle
Lasumas pilkane öö.
Pimedad, udused varjud —
Valgust ei kusagil näe...

Aga... näe, kauguses kumab
Helendav valguse kiir,
Lahkuvad pimedad pilved,
Selgineb silmapiir.

Kergendust tunneme rinnas:
Möödas pea talvine öö,
Möödas pea võitluse tormid,
Algamas rahu ja töö.

Uuest' altarid ülesse loome
Me Taarale tammede all,
Ja Ukule ohvrid nüüd toome
Uku kivile hää mäe peal,

Ja tõusval päikesel vastu
Me hõiskame kaduvast ööst.
Ja Taarale ohverdame
Ka langenud vendade eest.

1919. — dt.

Soove invaliidide pensioniolude parandamise kohta.

Paljud Eesti vabadussõja invaliidid on mitmesugustel põhjustel tähele panemata jätnud rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse § 11 ettenähtud läbivaatamise tähtaja, mille möödumisel nüüd suur hulk invaliide, kes oma ülespidamiseks riiklist toetust vajavad, paratamatult saatuse hooleks jääksid. Seda arvesse võttes, palus keskjuhatus töö-

hoolekandeministeeriumi samme astuda selle seaduse § 11 muutmiseks, nii et sõjast osavõtmisel vigastada saanuil jääks võimalus pensioni nõudmisega igal ajal esineda, kui nende tervisline ja majandusline seisukord seda vajab.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu IX kongressil teatati kongressi saadikute poolt, et inva-

O-ü. „VABA MAA“

TRÜKIKODA

Valmistab kiirelt ja mõõdukate hindadega igasugu trükitöid, nagu kooli- ja juturaamatuid, broshüüre, põhikirju, ajakirju, müürilehti, blankette, arvelehti, laulatuse- ja matuslehti, ringkirju, tabelid ja hinnakirju riigi- ja omavalitsuse asutustele, äridele ning tööstustele. Võtab tellimisi ka klisheede valmistamiseks vastu.

TALLINNAS, PIKK T. 54-58 : TELEFON 6-67

Igaüks, kes ajaga sammu tahab pidada, loeb „WABA MAA'D“.

„WABA MAA“

on juhtiw eeskujulikult toimetatud, uudiserikkam ja kõige loetavam päewaleht Eestis.

Peatoimetajad A. Anderkopp ja Ed. Laaman. Väljaandja K.-ü. „Waba Maa“.

Ilmub päewas 8—12 lehekülge piltidega.

:: Kõige wärskemad päewauudised. ::

Üle tuhande kaastöölise. Gori algupäralised karikatuurid. Alati põnewad romaanid

Kõige kasulikum leht kuulutajatele.

Koju kätte saates ainult 120 marka kuus, 300 marka kolme kuu eest. Hinnata kaasanneteks: piltidega nädalleht „ESMASPÄEW“ ja ärarebitaw seinakalender. :: Aadress: „Waba Maa“, Pikk t. nr. 54—58, Tallinn.

liidide perekondadele lõpetatakse pensioni maksmine, kui invaliid on paigutatud kliinikusse ehk sanatooriumisse järelravitsemisele, või ühiselumajja, mille tõttu invaliidi perekonnad äärmist puudust kannatavad. Seda arvesse võttes, palus keskjuhatus töö-hoolekandeministeeriumi korraldada, et pensioni edasi makstaks invaliidi perekonnaliikmeile, kui invaliid ise ravitsemise puhul kliinikus, sanatooriumis või teistes ravitsus- või hoolekandeaustustes viibib.

Silmas pidades, et vabariigi valitsuse määrusega nõuab põllutöoministeerium maad saanud invaliididelt ja sõjas langenute omastelt pensioni saamise õiguse tunnistust, mille põhjal nad küll maa eest rendi maksmisest vabastatakse, kuid ka neile pensioni maksmine lõpetatakse. Vigastatud sõjameeste ühingu IX kongressi otsuse põhjal palus keskjuhatus tööhoolekandeministeeriumi korraldada, et pensioni saajad-maapidajad soovi korral pensioni edasi saaksid, kusjuures nad maksaksid maa eest renti teiste maasaajatega ühisel alusel.

Autasumaa tarvitamise seaduse (Riigi Teataja nr. 199/200 — 1925 a.) § 6. põhjal invaliidid, kes maad saanud selle seaduse § 3. ettenähtud tingimustel ja kui nemad maad maa põlise tarvitamise ehk omandamise seaduse põhjal kasutama hakkavad, kaotavad pensioni saamise õiguse. Selle seaduse käsitlemine on loonud seisukorra, et invaliidid, kes seniajani maad on kasutanud põllutöoministeeriumiga sõlmitud ajutise 6-aastalise lepingu põhjal, selle lõppemist äraootamata, on sunnitud olnud maa kasutamisest loobuma ja endid ainult pensionist elatama, sest pension, kui alalise iseloomuga toetus, on invaliidile tähtsam kui loodusest ärarippuva maa kasutamine.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu IX kongress, nimetatud küsimust läbi arutades, tuli arvamisele, et sarnane olukord ei ole otstarbekohane. Invaliid saab ja peaks ka edaspidi pensioni saama oma vigastuste tõttu, vaatamata selle peale, kas temale riigi poolt maad on antud või mitte. Maa on aga antud kas autasuna vabariigi valitsuse otsusega vabadussõjas üles näidatud iseäralise vahvuse eest (§ 3 p. a.), või selle tõttu, et tema vigastus on nii suur (§ 3 p. b.). Maa kasutamine annab invaliidile ainult lisatoetust, kuna invaliid ise oma vigastuste tõttu maa kasutamisel suuri kulusid peab kandma lisatööjõu palkamise näol jne.

1. mail 1927 a. lõpeb paljudel invaliididel, kes autasuna maad saanud, ajutine rendileping põllutöoministeeriumiga ja siis seisavad nimetatud invaliidid paratamata järelduse ees: saadud maa teistele edasi anda, et päästa pensioni. Sellega kaudselt sunnitakse invaliide oma majapidamisi likvideerima ja jälle uut tegevusala otsima, kuna pension neile täit el-

mise võimalust ei anna. Ühtlasi tähendame siin, et vabariigi valitsus täiendas ka tasuta maasaamise määruse (Riigi Teataja nr. 79/80 — 1920) § 4. märkusega, mille järgi pensioni maksmise lõpetamine ei käi nende isikute kohta, kes iseäralise vahvuse eest tasuta maad on saanud.

Kõiki neid asjaolusid silmas pidades, otsustas Vigastatud Sõjameeste Ühingu IX kongress paluda vabariigi valitsust samme astuda, et autasumaa tarvitamise seaduse § 6. saaks muudetud selles mõttes, et selle seaduse § 3 pp. a. ja b. põhjal maad saanud invaliidid maad maa põlise tarvitamise ja omandamise seaduse põhjal kasutamise puhul pensioni saamise õigust ei kaotaks.

Hoolekande alal on meil praegu maksvad mitmesugused pensioni- ja toetusseadused, kuid need ei ole nii erinevad, et neid ühe või teise liigi pensioni saajate kohta tarvitada ei saaks. Vigastatud Sõjameeste Ühingu kongress, meie hoolekande- ja pensioniseadusi läbi vaadates, leidis, et võiks ilma- ja vabadussõja invaliide ühise pensioniseaduse alla viia. Selleks tuleks praegu maksvad pensioni- ja toetusseadused koondada, ümber töötada ja ühiselt kõigi kohta maksmata panna, kusjuures veneaegsed sõjainvaliidid ja nende perekonnad tulevad lugeda sama õiguslisteks pensioni ja arstiabi saamise suhtes, kui vabadussõja invaliidid ja langedute perekonnad. Meie naaberriikides Lätis ja Leedus seesugust vahet tegemist ei tunta.

Ka tunnistas Vigastatud Sõjameeste Ühingu kongress tarvilikuks, ilma sõja invaliidide lahutamist end. veneaegsetest ametnikkudest.

Sõjainvaliidid tuleksid arvata kõik ühise pensioniseaduse alla. Kaitseväelaste ja nende perekondade pensioniseadus, avaldatud Riigi Teatajas nr. 49 — 1924 a., peaks olema maksev ka nende invaliidide kohta, kes praegu saavad pensioni rahvaväelaste ja nende perekondade pensioniseaduse (Riigi Teataja nr. 26/27 — 1920 a.) ja veneaegsete pensionäride pensioniseaduse (Riigi Teataja nr. 77/78 — 1920 a.) põhjal. Invaliididele maksetava pensioni alammääraks tuleks võtta riigiteenijate palga alammäär. Pensioni võiks maksta ühesugustel alustel alamväelastele ja ohvitseridele.

Leedus ja Lätis maksetakse pensioni sõjainvaliididele ilma nende sissetulekut ja varandust arvesse võtmata. Samasugune kord tuleks ka meil maksmata panna. Praegu on meil sunnitud paljud invaliidid endid elatama ainult pensionist, sest kui nad kuhugile teenistusse astuvad ja seal samal määral või veidi rohkem palka saavad, kui nende pension on, kaotavad oma pensioni. Pension ei ole aga nii suur, et invaliidid sellest endid elatada võiksid. Tuleks võimaldada invaliididele tee-

nistuse läbi oma pensionile lisa saamist. Pensioni maksmist võib lõpetada ainult neile invaliididele, kes saavad selleks määratud alamäärast rohkem palka.

Alammääraks, mil pensioni maksmist võiks lõpetada, tuleks võtta praeguse riigiteenijate palgaseaduse 4. paragrahvi — 13.500 mk. kuus. Invaliidid, kes vähem palka saavad või kelle sissetulek on vähem nimetatud palgaastme pal-

gast, peaksid pensioni edasi saama. Kui riigiteenijate palgaseadust muudetakse, siis peaks see maksev olema vastavalt ka siin nimetatud pensioni alammäära kohta.

Keskjuhatuse on palunud töö-hoolekandeministeeriumi siin nimetatud alustel pensioniseaduste kohta tarvilikud muudatused välja töötada ja Riigikogule esitada.

Riigikohtu seletused invaliidide pensioni kohta.

Kas ilmasõjas surma saanud sõduri emal on õigus riiklist pensioni saada, kui temal on tütre, kes seaduse järele on kohustatud ema toitma, kuid kes kehvuse pärast seda kohustust kanda ei suuda?

Kadri R. pööras Viljandi maakonnaavalitsuse poole toetusraha nõudmise palvega. Maakonnaavalitsus, silmas pidades, et toetusnõudja poeg on ilmasõjas lahingus langenud, toetusnõudja ise vanaduse tõttu töövõimetu, varanduseta ja sissetulekuta, otsustas palujat toetusraha saamise õiguslikeks tunnustada.

Töö- ja hoolekandeministeerium otsustas Kadri R. toetusnõudmise palve tagasi lükata 25. novembri 1925. a. seaduse põhjal, sest et toetusnõudjal on peale ilmasõjas surma saanud poja veel teisteks toitjateks kaks tütar, kes teda on kohustatud üles pidama. Kadri R. pööras kaebusega riigikohtu poole, milles palus ministeeriumi otsuse tühistada ja teda toetusraha saajate hulka arvata.

Riigikohus, asja läbi vaadates, leidis, et ajut. veneaegs. pensionäride toet. sead. täiendamise seaduse („R. T.“ nr. 143 — 1924. a.) järele määratakse toetusraha ka ilmasõjas langenud sõdurite vanematele, kui neil ei ole teist toitjat. B. E. S. § 209 põhjal on lapsed kohustatud oma vanemate eest hoolitsema, kuid jõudu mööda. Samuti on kogukondl. hoolekande seaduse § 700 (1915. a. väljaanne) näha, et lapsed on kohustatud oma vanemaid üles pidama, kui nad seda võivad. Riigikohtule antud kaebuses seletab Kadri R., et tema tütar on endil perekonnad, mingisugust varandust ei ole, seega puudub võimalus temale abi anda. Asja-toimetusest ei ole näha, et ministeerium oleks kaebaja tütarde majanduslikku ja tervislikku seisukorda selgitanud, kas see on niisugune, mis võimaldab ema eest hoolitseda ja temale ülaspidamist anda. Neil põhjustel tühistati kaevatud töö- ja hoolekandeministeeriumi otsus ja saadeti asi uueks otsustamiseks tagasi.

Kas isal on õigus pensioni saada, kui temal on peale sõjas surma saanud poja veel tütre, kellest ühele isa poolt talukoht müüdüd?

Karl S. pööras töö-hoolekandeministeeriumi poole palvega, temale kui varanduseta ja töövõimetu riiklist pensioni määrata. Töö-hoolekandeministeerium jättis palve tagajärjeta põhjendusel, et kaebajal tööjõulised tütre on, kes kohustatud on isa toitma.

Karl S. pööras kaebusega riigikohtu poole, paludes ära muuta töö-hoolekandeministeeriumi otsuse temale pensioni mitterääramise asjas. Riigikohus, kaebust läbi vaadates, otsustas selle tagajärjeta jätta, sest kaebajal on peale sõjas surma saanud poja veel kaks täisealist ja tööjõulist tütar, kes teda seaduse järele on kohustatud toitma ja kellest üks tütar seda teha suudab, kuna temal isa käest, s. o. kaebaja käest, ostetud talukoht omanduseks on.

Kas ilmasõja invaliidil on õigus pensioni saada, kui temal dokumendid puuduvad?

Tartu osakonna liige invaliid Hans T. pööras töö- ja hoolekandeministeeriumi poole palvega temale kui ilmasõja invaliidile pensioni määrata vastavalt tööjõu kaotuse protsendile. Töö- ja hoolekandeministeerium jättis T. palve rahuldamata, 18. mai 1924. a. seaduse § 1 põhjal, sellepärast, et palujal igasugused tõendid selle kohta puuduvad, et tema Vene valitsuse ajal pensioni on saanud ehk seda õigustatud oli saada ilmasõjas saadud haavade või vigastuste tõttu. Tartu linna hoolekandeosakonna kontrollöri poolt 16. aug. 1923. a. ülekuulutatud kaks tunnistajat tunnistasid, et paluja Hans T. on ilmasõja invaliid ja saanud endiselt Vene valitsuselt 66 rubla pensioni aastas. T. andis kaebuse riigikohtule, milles palus kaevatud töö- ja hoolekandeministeeriumi otsuse ära muuta ja teda pensioni õiguslikeks tunnustada.

Asja arutamisel leidis riigikohus, et ministeerium ei ole kaebaja poolt ülesantud tunnistajate väljaukelusi üldse kaalumisele ja hindamisele võtnud, millega on rikutud veneaegsete pensionäride toetamise seaduse § 8 märkuse 1 ja 2 nõudmised. („R. T.“ nr. 26 — 1923. a. Sead. nr. 14.) Kaebaja poolt esitatud riikliku keskarhiiv õiendusest on näha, et tunnistajate seletused tõele vastasid, sest H. T. on saanud alates 14. III. 1915. a. 65 rubla 34 kop. aastas pensioni riigikassast. Kõige ettetoodu põhjal

rahuldati kaebus ja otsustati asi uueks otsustamiseks ministeeriumile tagasi saata.

Kellele kuulub otsustamine pensioni nõudmise korral esitatud tõenduse usaldusväärlikkuse kohta?

Aleksander P. esitas kaebuse riigikohtule, milles palus ära muuta töö- ja hoolekandeministeeriumi otsuse, millega temale kui ilmasõjas vigastada saanud ei ole pensioni määratud. Nimelt oli tööhoolekandeministeeriumi hoolekandeosakond P. toetusnõudmise palve tagasi lükanud põhjusel, et ei ole tõendatud asjaolu, nagu oleks kaebaja haigus (liikmepöletik ja südamerike) ilmasõja teenist. saadud.

Riigikohus leidis, et aj. veneaegse pensionäride toetamise seaduse („R. T.“ nr. 77/78 — 1920. a.) § 1 märkuse põhjal on ilmasõja invaliididel õigus pensioni saada ka siis, kui Vene valitsuse poolt pension veel määratud ei olnud, kuna neil õigus oli pensioni saada. Töö- ja hoolekandeministeeriumi hoolekandeosakond on kaebaja toetusnõudmise tagasi lükanud põhjusel, et puuduvad kindlad tõendused haiguse ilmasõja teenistuses saamise kohta. Kuid otsustamine, kas esitatud tõendused küllalt usaldusväärilised on, kuulub eelnimetatud seaduse muutmise seaduse („R. T.“ nr. 26 — 1923. a.) § 4 märkus 2 põhjal töö- ja hoolekandeministeeriumile, mitte aga hoolekandeosakonnale. Järelikult on käesolevas asjas hoolekandeosakond küsimuse otsustanud, mis tema võimupiiridesse ei kuulu, mispärast riigikohus kaevatud otsuse tühistas ja asja uuesti otsustamiseks tagasi saatis.

Kas võib peale tähtaja möödumist paluda tööjõu protsendi kindlaksmääramist?

V. S. Ü. Tartu osakonna liige Johannes J. pööras kaebusega riigikohtu poole, milles palus rahvaväe peakomisjoni otsuse temale tööjõu kaotuse protsendi määramata jätmise pärast tühistada ja asja peakomisjonile uueks otsustamiseks tagasi saata.

Riigikohus, asja läbi vaadates, leidis, et kaebaja on juba 13. novembril 1924. a. rahvaväe komisjonis töövõimeliseks tunnistatud, kuna ta ka sel ajal kaebanud sõrmede rheumaatilise põlendiku üle. Puu-

duvad andmed, nagu seda ka peakomisjoni otsuses tähendatud, mis laseks oletada, et haigus oleks sõjaväeteenistusest tingitud; selle kindlakstegemiseks ja tööjõu kaotuse protsendi määramiseks pööras kaebaja Tartu maakonna rahvaväe komisjoni poole palvega alles 16. nov. 1925. a., s. o. rohkem kui 5 aastat peale sõjaväeteenistusest vabastamist (25. IV. 1920. a.).

Kõige selle pärast polnud riigikohtul seaduslikku alust kaebuse rahuldamiseks, mispärast see tagajärjeta jäeti.

Kas isikul on riikliku pensioni saamiseks õigus, kui on selgitatud, et haigus ei ole sõjaväeteenistusest tingitud?

Petseri maakonna rahvaväe komisjon vaatas läbi endise kaitseväelase Aleksander M. ja tunnistas, et tema haigus — langetõbi — ei ole tingitud sõjaväeteenistuse kohtuste täitmisest. Rahvaväe komisjoni otsuse peale palus M. rahvaväe peakomisjoni tunnistada, et tema haigus on sõjaväeteenistuse kohuste täitmisest ja et temal on õigus pensioni saada. Peakomisjon otsustas rahvaväe komisjoni otsuse 10. II. 26. a. kinnitada ja lükkas esitatud palve tagasi. Sellepeale pööras M. kaebusega riigikohtu poole, paludes tühistada rahvaväe peakomisjoni otsuse ja rahuldada tema pensioni nõudmise palve.

Riigikohus, asja arutades, leidis: Algotimetusest nähtub, et kaebaja on „Seevaldi“ haigemajas ise seletanud, et tema haigus — langetõbi — olnud tal juba lapsest saadik. Haigemaja direktori arvates ei ole haigus sõjaväeteenistusest tingitud. Võttes arvesse tähendatud asjaolusid ja silmas pidades, et kaebaja ei ole mingisuguseid tõendusid esitanud selle kohta, et tema haigus oleks tekkinud sõjaväe teenistuse ajal kukkumise tagajärjel, on rahvaväe peakomisjoni otsus kooskõlas asjatoimetuses leiduvate andmetega. Et peakomisjon otsuse tegemisel seadusevastaselt oleks talitanud, pole asjatoimetusest näha, ega pole seda ka kaebaja tõendanud. Sellepärast puudub alus kaevatud otsuse tühistamiseks.

O. M.

Kes mu sõbrad?

Anton Suurkask.

Kes mu sõbrad? sina küsid.
Parem ära küsigi!
Küsid sa viimaks väsid
Ja ei tea ikkagi...

Sõbrad tuled, sõbrad olid,
Sõbrad läksid minema, —
Üksinda mind teele jätsid,
Raskeid radu rändama!

Uhkelt kõnnin raskeid radu,
Toetust ma ei leidnud tepe!...

Kes mu sõbrad? Kus mu kodu? —

Olen üksik tormilaps!

Vaenlasedgi sõbra näol
Mulle tihti seltsisid, —
Lõivad haavu, süngel teol,
Rutusti siis lahkusid. —

Vaikin, seda kõike ei taha
Läimudaegist kutsuda!
Matan unustusse maha,
Ilma hauristita...

Tungsrām
Uuemad „D”
lambid „D”
 Esitus:
„Standard Electric”
Tallinn. Valli tän. 4.

Raadio

„Standard Electric”
 TALLINN, VALLI T. 4. TELEF. 27-90

Pension ja toetus Eesti sõjainvaliididele.

Rahva esitus ja vabariigi valitsus on alati võimalust mööda vääriliselt hinnata püüdnud nende kodanikkude teeneid, kes kaotasid vabadussõjas kodumaad kaitstes oma tervise. Vabadussõja invaliidide kõrval ei ole ka unustatud ilmasõja invaliide ja veneaegseid pensionäre ja on viimastele seaduslikult kindlustatud olemasolu.

Vabadussõja invaliidide arv (pensionäride üksust) tõuseb 2600 peale, kuna ilmasõja invaliide 3000 ümber loetakse.

1923 aastal anti töö-hoolekandeministriumist vabadussõja invaliididele pensionideks 49.450.000 mk., 1924. a. 53.450.000 mrk., 1925 a. 55.950.000 marka ja käesoleva aasta 9 kuuga 39.870.000 marka. Kokku on vabadussõja invaliidid nii saanud 1923 a. peale kuni 1. oktoobrini käesol. aastal 198.720.000 mk. pensioni.

Veneaegiste sõjainvaliidide pensionid olid järgmised: 1923. a. 22.430.000 mk., 1924 a. 31.850.000 marka, 1925. a. 33.720.000 marka ja käesoleva aasta 1. oktoobrini 44.091.000 marka. Kokku 132.090.000 marka.

Nagu need arvud näitavad, on veneaegistele pensionäridele maksetavad summad iga

aastaga suurenenud, sest uusi pensionäre tuleb alata juure.

Sõjainvaliidide kodude peale on eelnimetatud aastate kestel antud kokku 18.460.000 marka ja sõjainvaliidide ravitsemise peale 7.450.000 marka. Invaliidide kasuks võetud piiritusetshekkide maksudest moodustatud kapitalist on töö-hoolekandeministriumist 1923. a. kuni seni vigastat. sõjameeste ühingu keskjuhatusele 17.680.000 mk. Sellest summast on antud toetuslaenusid ametit õppivaile invaliididele ja toetatud nende õppetöökodasid. Vigastatud sõjameeste ühingu anti majaostmiseks 3 miljonit marka laenu.

Üldse anti invaliididele 1923. a. üle 84-, 1924. a. 98-, 1925. a. 99- ja 1926. a. 9 kuu eest 94 miljonit ehk kokku kõigi nende aastate eest 377.400.000 mk.

Need on riiklised summad, mis invaliididele antud, selle juures ei saa aga unustada seltskonna osa invaliidide toetamises. Kindral Laidoneri nimeline kapital on paljugi suutnud sõjainvaliidide saatuse pehmendamiseks teha ja loteriide ning korjanduste puhul, mida vigastatud sõjameeste ühing invaliidide heaks korraldanud on, ei ole seltskond külmaks pealtvaatajaks jäänud. „Pvl.“

Sõjainvaliidide pensioni määrad Läti vabariigis.

Kodanik, kes paremates eluaastates oma kodumaa — oma riigi kaitse huvides tervist kaotades invaliidiks jäänud, on õigustatud ühiskonnalt — s. o. riigilt, eluülespidamist saama. Seda õiguslist nõuet tunnustavad kõik tsiviliseeritud riigid, kuigi selle teostamine mõnede eranditega sünnib.

Ka meie sõjainvaliidide eest hoolitsemiseks on maksma pandud seadused, milleks riigikassa suuri summasid välja andma peab. Praegu maksvad pen-

sioni määrad aga ei kindlusta meie invaliididele korrapäraselt eluülespidamist. Iga-aastastel ühingu kongressidel on järelejätmatult nõutud, et pensioni määre kõrgendataks, ja et sõjainvaliidide pension ühtlustatud saaks, misjuures näidatud on, et meie ligemas naaberriigis Lätis, invaliidide seisukord märksa parem on kui meil.

Et esiletoodud väiteid põhjendada, olgu teada, et 1920 a. algul pandi Lätis maksma korraldus, mille

järele seal sõjainvaliidid pensioni saamiseks järgmiselt jagati: I kategooria — invaliidid, kes 100 protsenti töøjõudu kaotanud ja alalist kõrvalist abi vajavad; II. kategooria — invaliidid, kes 100 prots. töøjõudu kaotanud, kuid kõrvalist abi ei tarvita; III. kategooria — invaliidid, kes 71—99 prots. töøjõudu kaotanud, IV. kategooria — invaliidid, kes 41—70 prots. töøjõudu kaotanud ja V. kategooria — invaliidid, kes 30—40 prots. töøjõudu kaotanud.

Pensioni saavad: I. kat. 79 Lat., umbes 5.767 Emrk.; II. kat. 52 Lat. 62 sant., umbes 3.796 Emrk.; III. kat. 36 Lat. 84 sant ehk umbes 2.628 Emrk.; IV. kat. 21 Lat. ehk umbes 1.533 Emrk. ja V kat. 10 Lat. 52 sant., ehk umbes 730 Emrk. Ohvitserid, sõjaväe ametnikud ja arstid saavad 50 protsenti rohkem. Kõikide, sõdade invaliidide kohta on maksev üks ja sama pensioni seadus. Invaliidi sissetulek pensioni maksmist ei takista, kuna meil pensioni maksmine siis lõpetatakse, kui invaliidi sissetulek suurem on kui pension. Nagu näha, loetakse Lätis

pensioni invaliidile antavaks auvõlak, mis täiesti õigeks pidada tuleb. Invaliidi omaksetele, kui neil muud elamisvõimalust ei ole, maksetakse 20 protsenti pensioni saaja normist.

Nagu toodud andmetest näha, on sõjainvaliidide seisukord Lätis märksa paremini ja õiglasemalt kindlustatud ning hinnatud kui meil, kui Läti invaliidid omal konverentsil 1925 a., mis Riias ära peeti, nõudsid, et pensioni määrasid 50 prots. võrra kõrgendataks, kus juures I. kategooria 50 prots. enam peaks saama kui II. kategooria ja et II. kategooria pension peaks võrduma 19. järgu riigiametniku palgale.

1. jaanuariks 1926 a. oli Lätis 4507 pensioni õiguslist sõjainvaliidi, nendest 811 Läti vabadussõjast, 3561 ilmasõjast ja 135 Vene-Jaapani sõjast. Rahvuste järele olid invaliidid — lätlasi 92 prots., venelasi 5 prots., sakslasi 2 prots ja juute 1 prots.

A. V—per.

Pensioni ja arstiabi korraldus sõjainvaliididele Leedus.

Leedus algas 1. I. 1926. a. praegune korraldus pensioni alal maksta ja on peaaegu esimesel kohal oma parema korraldusega pensioni maksmises Balti riikides.

Pensioni saavad ühisel alusel kõik ilma mingisuguse erandita ja eesõiguseta sissetuleku ja varanduse peale vaatamata. Alalist pensioni maksetakse 25 prots. töøjõu kaotusest alates à 82 cent.

Ajutist ühekordset abi antakse 10—25 prots. töøjõu kaotajatele 6 kuu pensioni summa suuruses sellest pensioni summast, mis saab 100 prots. töövõime kaotamisest 6 kuu jooksul. Peale selle ei saa alla 25 prots. töøjõu kaotajatest riigi poolt enam mingisugust toetust, küll aga leiavad ühingu toetust ja abi.

1. I. 1926. a. alates viidi pensioni suhtes kõik invaliidid ühise pensioniseaduse alla. Enne seda said ainult vabadussõja invaliidid, kuna teised riigilt varem ei saanud. Sõdurid saavad pensioni 25 prots. alates, leitnandid poole kuu palgast 50 prots. arvates (360 lit.).

Kapralile ja igale kõrgemale tõusva aastamele lisatakse juure 5 lit.

Pensioni maksetakse igakuuliselt ja maksetakse ka soovi korral 3 kuu peale ette.

Ohvitserid, arstid ja sv. ametnikud, halastajaõed ja õpetajad saavad pensioni protsentuaalselt selle palgaastme järele, mis nad palgaks said vigastamise ajal, alates 25 prots.

Vabadussõja invaliidi perekonnad saavad peale invaliidi summa 50 % surnud pensionisaaja pensionist, siis kui nad abi tarvitavad ja neil ei ole sissetulekut.

Vabadussõja invaliidid arstitakse kõikides haigustes riigi kulul sõjaväe haigemajades.

Ilmasõja invaliide arstitakse komitee kulul.

Invaliidide perekonnad saavad arstiabi kõikides sõjaväe ambulatooriumites.

Vabadussõja invaliidid saavad maad eesõigustatud järjekorras ilma rendita, kuna teised saavad teistega ühisel alusel ja maksavad maa eest renti. Invaliidide eest hoolitseb sõjaministeriumi juure asutatud invaliidide komitee, mis sarnaneb oma hoolekandes endise Vene Aleksandri Komiteele.

Komitee saab valitsuselt iga aasta 37.000 litti ja annab sellest ühingu liigetele abi ja kannab ilmasõja invaliidide ravitsuskulud. Komitee korraldab ühingu ettevõtteid: kingsepa-, rätsepa-, graveerimisetöökoda ja kauplust.

Sissetulekuid saadakse annetustest. Ühingul on kasutada 120-hektariline mõisasüda.

Ühiselumajas saavad ülespidamist kõik, kes mingisuguse ameti õppimisel ehk keskkoolis käivad. Valitsus maksab õpperahad ja ostab õppevahendid.

Liikmete kaotuse korral maksetakse pensioni lisaks kategooriale, alates 2100 litti (töövõime piiratud, ilma liigete kaotuseta) kuni 6300 litti (silmade kaotus) aastas.

Seega oleks eeltoodud andmete järele pensioniks Leedu sõjainvaliididele 100% pensioni kuus:

ohvitseridele	1050 litti
allohvitseridele	720,17 „
sõduritele	583 „

A. Ivan.

Balti riikide sõjainvaliidide konverentsi osavõtjad Helsingis, 6. ja 7. juunil 1926. a.

Balti riikide sõjainvaliidide ühingute konverents Helsingis.

Balti riikide sõjainvaliidide ühingute konverents peeti ära käesoleval suvel 6. ja 7. juunil Helsingis. Osavõtjaid oli peale Soome vabadussõja invaliidide liidu esitajate Eestist 7, Lätist 2 ja Leedust 4.

Konverentsist osavõtjad Balti riikide esitajad jõudsid 5. juuni õhtul Helsingi. Samal päeval kell 6 p. l. panid Eesti invaliidide saadikud pärja Eesti vabadussõjas langenud soomlaste hauale, mille juures hra Johannes kõne pidas, toonitades eestlaste ja soomlaste mitmesaja-aastast sõjariistade vendlust. Ei ole suuremat ohvrit, kui ohverdada elu teiste eest. Seda on Soome kangelased teinud. Soomlaste vaprus sütitas eestlaste vennasrahva armastuse, langenud kangelased on Eesti-Soome tugevamaks nurgakiviks.

Peale pärjanemist sõideti mootorpaatidega ühele lähedalolevale saarele, kus kohvi joodi.

Konverentsi avas Soome vabadussõja invaliidide liidu esimees rahvasaadik A. Kusima, kes ka kongressi esimeheks valiti, teiseks esimeheks valiti E. Nurm (Eesti).

Seejärel pidasid välismaade esitajad tutvuskõnesid. Konverentsi päevakorras oli

esitatud maade aruanded vigastatud sõjameeste pensionide ja sõjainvaliidide ühingute tegevuse kohta. Referaatidega esinesid Nurm, Ivan ja Johannes — Eestist, Plataiskaln — Lätist, Naimus ja Jasinevicius — Leedust.

Konverentsi esimesel päeval arutati invaliidide hoolekande küsimusi. Sama päeva õhtul oli ohvitseride kasinos pidusöök konverentsi delegaatide auks, millest osa võtsid peaminister Kallio, välisminister Setälä, sõjavägede ülemjuhataja kindral Sihvo ja Eesti, Läti ning Leedu Helsingi diplomaatlikud esitajad. Peeti palju kõnesid, mis soojast ühistundest tunnistust andis.

Konverentsi teisel päeval arutati haigete invaliidide ravitsemist ja vigastatud sõjameeste ühingute koostöötamist konverentsil esitatud maades.

Teisel konverentsi päeval käidi m. s. tööliste kaitse näitusel, kus esitati film Saksa invaliidide tegevuse üle ja demonstreeriti kunstjalgade ning teiste kunstkehaliigete tarvitamist. Peale neid huvitavaid ettekandeid käidi ka Ateneumis ja rahvusmuuseumis.

Konverentsil teatas Läti esitaja Plataiskaln, et temal on teoksil tabel sõjainvaliidide pensionide kohta konverentsil esitatud maa-des. Tabelis on ühtlasi ära tähendatud sõja-

invaliidide töövõime kaotuse protsent.

Eesti esitajate poolt anti konverentsis osavõtjatele Eesti vigastatud sõjameeste ühingu märgid.

Läti sõjainvaliidide ühingu tegevus.

(Läti sõjainvaliidide ühingu esitaja referaat Baltiriikide sõjainvaliidide konverentsil Helsingis, 6. ja 7. juunil 1926 a.).

Läti sõjainvaliidide ühing on asutatud 1917 a., kui tööta olek ja nälg surusid invaliide, kellele ravitsusasutused ära ütlesid edaspidise ülespidamise, ühendama oma jõudu enesealgatuseks. On iseenesest mõistetav, et jõudude kasvamine eneseorganiseerimise algul võib reaalseid tagajärgi anda ainult sel juhtumisel, kui isikutel, kes endid koondavad, on küllaldaselt jõudu, teadmisi ja kapitali. Selle peale vaatamata, Invaliidide ühingu asutamisega saadi kätte seda, et riigi ja omavalitsuse asutused invaliididele tähelepanelikumalt vastu tulema hakkasid. Elavalt võttis ühingu tööst osa Naiste Komitee eesotsas president Tschakste prouaga. Valutavad haavad hakkasid vähehaaval paranema, kogutud summadega sai võimalikuks puudustkannatajatele invaliididele toetust anda. Ühingu juhatusel ja tema üksikutel liigetel tuli välja panna kogu oma jõud, et tõsta ühingu majanduslist ja sotsiaalset seisukorda väärilisele kõrgusele. Lotto mängu sissetulekutest korraldati maksuta lõunaid puudustkannatajate invaliidide lastele ja anti välja mitmesugusteks teisteks otstarbeteks abirahasid. Samadest sissetulekutest avanes võimalus korraldada majapidamist Liel-Rundali mõisas. Pearõhku pandi sellele, et invaliididele võimaldada normaal elusse tagasi minekut ja et enesealgatuse läbi saadud võimalused asjata ei saaks ära kasutatud, vaid invaliididele elu järje kindlustamiseks ära tarvitatud. Kahjuks ei olnud nimetatud sissetulek selleks küllaldane, et oleks saadud invaliididele õpetöökodasid või kursusi korraldada.

Suur hulk invaliide, ühingu kaasaaitamisel alustasid uulitsal kauplemist ajalehtede ja tubakasaadustega. Võistlus sellel alal kestab tänini, sest invaliididele on siin võistlejateks ja takistajateks endised kauplejad — mitteinvaliidid.

Ühenduses sellega, et uulitsal kauplemine üksikute invaliidide kätte läks, asutati ühingu juures trükiasjade ekspeditsioon, ja 8. maist 1922 a. hakkas tegutsema ka tubakasaaduste osakond, kuulutuste ja reklaami alaosakonnaga. Nende ettevõtete jaoks üüritud ruumid osutusid pea kitsasteks, mille tõttu kõik need ettevõtted 15. oktoobril 1922 a. üle viidi Vabaduse tän. 2, kus alustatud ettevõtteid teostatatakse laiemal alusel ja kuhu peale selle veel asutati raamatu- ja kirjutustarbete kauplus. Tänu üksikute tegelaste kõigutamata püüdele ja raugemata

energiale on 1922—1925 aastatel tehtud töö edaspidisel ühingu arenemisel suure tähtsusega.

Ühes sellega ja kõigi kätte saadud paremuste ja tulevase edu eest on ühing tänuvõlglane Läti riigimeestele ja seltskonnale, kes ei keelanud oma moraalset toetust ja nõu, tulles ühingu tema raskes töös appi. Seltskonna kaastunne ja toetus eemaldas valu ja mure invaliidide südametest ja andis jõudu ja usku tuleviku tööks.

Käesoleval ajal on ühingu tegevus niikaugele arenenud, et tema tegevliikmete arv on 4.000, kellest 953 Riias elavad, kuna teised ühingu osakondades — Miitavis, Liibavis, Vindavis, Tukkmis, Vets-Autsis, Baldones, Goldingenis, Frauenburgis, Dvinskis, Jakobstatis, Keschitsis, Bolovkis, Maltes, Borkoves, Volmaris, Valgas, Maalpiles, Lemsalus, Viljākas, Varakljānāhs ja Zahelnes elavad. Suur jagu liikmeid-invaliide on väga rasketes elamistingimustes ja neil ei ole veel korda läinud oma tööjõudu mõne alalise töö peale ära kulutada, mille pärast ühing sunnitud on oma jõudu ja abinõusid välja panema selleks, et aidata invaliide ja nende perekondi tööta oleku ja haiguse kordadel. Peale selle tuleb otsida abinõusid sündsateks elamisvõimalusteks. Selle sihi kättesaamiseks korraldab ühing mitmesuguseid pidustusi, annetuste korjamisi ja organiseerib Liel-Rundali mõisas maapidamist ning kaubanduslisi ettevõtteid Riias. Viimasel ajal ei anna üldnimetatud ettevõtted neid tagajärgi, mis neist loodeti, sest seltskonnas on jõudnud välja kujuneda ükskõiksus invaliidide vastu. Otsides väljapääsu sellest raskest seisukorrast, pööras ühing 20. septembril 1925 a. ärapeetud konverentsil vastuvõetud otsuse täitmiseks valitsuse poole, et saaks asutatud invaliidide fond, mida kui abinõu saaks ära kasutada toeks invaliidide enesealgatusele ja neile abiandmiseks haiguse, tööta oleku ning töövõimetuse juhtumistel. Peale selle tehti ministriumile ettepanekuid selleks, et 1) invaliididele saaks eesõigus antud riigi- ja omavalitsuse asutustes teenistuskohdade saamisel, kus juures arvestada võiks nii, et iga 20 intelligent tööjõu ja 30 füüsilise tööjõu kohta vähemalt üks invaliid ametisse võetaks. Vaatamata selle peale, et see otsus seimile esitati, pole senini reaalseid tagajärgi veel näha. 2) Invaliididele ja nende perekonnaliigetele antaks prii hariduse saamiseks kõigis õppeasutustes, ka kõrgemates koo-

lides. Ka selles küsimuses ei ole veel selgust. 3) Invaliidide töövõime tõstmiseks tuleb asutada erikursused, soodustades neid invaliidide nõuetele vastavalt ja arvestades nende võimetega. Käesoleval ajal on üles tõstetud küsimus, korraldada põllutöökursusi invaliididele Liel-Rundali mõisas. Kursuste juures kavatakse korraldada ka internaat. 4) Hädavajaline on muretseda invaliidide maja, kuhu võiks koondada töökojad, koolid, kursused, raamatukogu ja internaat (ühiselumaja) töövõimetutele.

5) Maa jagamisel tuleb invaliide üheõiguslisteks lugeda Karutapjate ordu kavaleeridega. 6) On hädavajaline maksma panna seadus, mis invaliidide seisukorda haiguse juhtumistel ja tööta olekul kindlustaks. Kõik nimetatud ettepanekud on kõigile ministriumidele saadetud ja seltskonnale teatavaks tehtud, aga nende ettepanekute elluviimine, niipalju kui seda aru saada võib valitsusasutuste senini antud seletustest, võib oodata ainult tulevikus.

Eesti keelde A. Veiper.

Vigastatud Sõjameeste Ühingu üheksas kongress.

Vigastatud Sõjameeste ühingu IX kongress peeti ära 10. ja 11. aprillil 1926 a. Tallinnas, Laial tän. nr. 5, „Lootuse“ seltsi ruumides. Kongressil olid ühingu osakonnad esitatud 74 saadikuga.

Kongressi avas keskjuhatuses esimees J. Rebane, tervitades keskjuhatuses nimel kongressi saadikuid ja soovides kongressi tööle edu. Möödunud aasta jooksul surma läbi lahkunud ühingu liikmete mälestust austati püstitõusmisega.

Kongressi juhatajateks valiti E. Nurm — Tartust ja A. Veiper — Tallinnast, abijuhatajateks A. Suurkask — Viljandist, H. Gustavus — Tallinnast ja A. Johannes — Rakverest; sekretäriks A. Brackel — Tallinnast, abisekretärideks A. Seeberg, A. Thal, H. Pahlberg ja J. Kruve — Tallinnast, K. Lipand, A. Kalmet ja A. Kristjan — Tartust ning Th. Laurits — Pärnust.

Kongressi tervitas töö-hoolekandeministri nimel hr. Kirikal, haridusministri nimel J. Rebane, sõjainistri nimel kol. Simon ja rahvusvabameelsete partei nimel rkl. A. Tamm.

Telegrafiteel ja kirjalikult olid tervitusi saanud hr. siseminister, Eesti Punase Risti Peavalitsus, Soome ja Läti Vigastatud Sõjameeste ühingu ja Rakvere Käsitöölise Avitamise Selts.

Kongress saatis tervitustelegrammid Riigikogule, Vabariigi Valitsusele, töö-hoolekandeministrile, kindral Laidoner'ile, Eesti Punase Risti Peavalitsusele, Soome, Läti ja Leedu sõjainvaliidide ühinguile ja tänukirja teedeministrile kongressi saadikutele antud hinnata raudtee sõidupiletite eest.

Selle järele võeti vastu kongressi päevakord järgmiselt:

- 1) Avamine, kongressi juhatuses valimine ja päevakorra kinnitamine.
- 2) Kodukorra kinnitamine.
- 3) Mandaat-, eelarve- ja redaktsioon komisjonide valimine.
- 4) Kongressi protokollide kinnitamise komisjoni valimine.
- 5) Keskjuhatuses 1925 a. aruande kinnitamine ja osakondade aruannete ärakuulamine.
- 6) Hoolekandesse puutuvad küsimused.
- 7) ühingu põhikirja muutmise.
- 8) Keskjuhatuses ja ühingu revisjoni komisjoni liigete valimine.

9) Keskjuhatuses 1926 a. eelarve kinnitamine.

10) Mõnede osakondade lõpetamine ja lõpetamisel ülejäänud varanduste üle otsustamine.

11) Läbirääkimised ühingu tegevuse kohta.

12) Auliigete valimine.

13) Mitmesugused küsimused.

Kongress vaatas läbi ja kinnitas keskjuhatuses möödunud aasta tegevuse ja rahalise aruande.

Rahaline aruanne oli tasakaalus 9.072.397 marka (1924 a. mk 8.440.406.96).

Peale selle andsid osakondade esitajad seletust osakondade senisest tegevusest ja tuleviku kavatsustest.

Teisel kongressi päeval kinnitati keskjuhatuses, puu-vitsatööstuse ja ort.-mehaanika õpetöökodade 1926 a. eelarve tasakaalus mrk. 11.542.250.— (1925 a. mk. 11.754.000.—).

Elavaid läbirääkimisi tekitas sõjainvaliidide hoolekandeküsimus. Töö-hoolekandeministri esitaja hr. Kirikal selgitas pikemalt invaliidide eest hoolitsemist ja ministriumide kavatsusi sel alal. Võeti vastu terve rida otsuseid invaliidide pensioni ja olukorra parandamise kohta.

Võeti vastu keskjuhatuses poolt esitatud parandused ühingu põhikirja kohta. Parandatud põhikirja järgi langevad ühinguist välja need ühingu pärisliikmed, kes arstlikel läbivaatamisel täiesti töövõimulisteks tunnistatakse.

1925 a. olid oma tegevuse lõpetanud ühingu Saarde ja Türi osakonnad, mida ka kongress kinnitas. Praegu on ühingu 25 osakonda ligi 5000 liikmega.

Põltsamaa osakonna ettepanekul valis kongress ühingu auliigeteks res.-kol. Martin Terras'e ja õpetaja Jaan Peterson'i.

Keskjuhatuses liigeteks valiti Rebane, Veiper, ja Neps Tallinnast, Ivan, Nurm, Raudsepp ja Meema — Tartust, Terras — Põltsamaalt ja Johannes — Rakverest. Revisjoni komisjoni liigeteks valiti Thal — Tallinnast, Lipand, Kits ja Päss — Tartust ja Evers — Pärnust.

Lõpuks arutati veel mitmesuguseid ühingu ellu puutuvaid küsimusi. Kongress lõppes riigi hümnilaulmisega 11. aprillil kell 20.30.

Teateid Vigastatud Sõjameeste Ühingu 1926. a. tegevusest.

Vigastatud sõjameeste ühingu keskjuhatuse seisab koos üheksast kongressi poolt valitud liikmest. Keskjuhatus koosolekuid peetakse tarvidust mööda. Käesoleval aastal oli 15 koosolekut. Peale selle on keskjuhatuses ametis asjaajaja ja raamatupidaja. Viimane töötab poole tööjõuga.

Tähtsamaks keskjuhatus tegevuseks oli puu- ja vitsatöö ning ort.-mehaanika õppetöökodade ülevõtmine ja ühingu tegevuse toetamise kapitalist ühingu liigetele ja osakondadele toetuse ning laenu andmine.

Puu- ja vitsatööstuse õppetöökoda töötab võrdlemisi hästi, kuna ort.-mehaanika õppetöökoda vähese õpilaste arvu tõttu likvideeriti.

Ühingu tegevuse toetamise kapitalist on kuni 1. detsembrini s. a. mitmesuguseks otsustarbeksi ilma protsendita laenu antud 82-le ühingu liikmele 3.597.400.— mk. ja osakondadele 875.000.— mk. Toetust on saanud üksikud ühingu liikmed, osakonnad ja keskjuhatus 770.000.— mk. ja 4 ühingu liikmele antud laen, kogusummas 162.500.— mk., on ümber arvatud toetuseks. Peale selle on ühingu osakonnad saanud kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitalilt toetust 355.000.— marka.

Keskjuhatus on osakondadele mitmesugustes asjus nõu ja juhatust annud, näituseks kuidas toimetada liigete registreerimist kongressil vastuvõetud parandatud põhikirja järgi jne. Keskjuhatus esimees või tema asetäitja võttis osa kindral Laidoneri nimelise invaliidide kapitali komitee istangutest, kui arutusel olid ühingu puutuvad küsimused, ja vabadussõja mälestusmärgi komitee koosolekuist.

Tuntavat toetust vabadussõja invaliididele annab kindral Laidoneri nimeline invaliidide kapital. Aastate jooksul on välja kujunenud ülemaalsed pidustused „Invaliididepäeva“ nime all, mille sissetulekuid kindral Laidoneri nimelisele invaliidide kapitalile lähevad. Keskjuhatus on palunud osakondasid omalt poolt nimetatud pidustuste heaks korradamineks täie jõuga kaasa aidata.

Ühingu kongressil toodi ette juhtumised, et mõned vallad on arvanud toetuse või pensioni saajad invaliidid ja sõjas langenute

omaksed isikumaksu alla, kuna nad omavalitsuse heaks võetavate maksude võtmise seaduse järgi isikumaksust vabastatud. Keskjuhatus palus siseministeeriumi vallavalitsustele meelde tuletada, et nemad jäta eelpool nimetatud seaduse põhjal pensioni ja toetustsaajad invaliidid isikumaksust vabaks. Selle kohta teatas siseministeerium, et kirjeldatud asjaolud ei kanna üldist laadi, mispärast ei ole vajadust üldist meeletoetust teha.

Vigastatud sõjameeste ühingu IX kongressi otsuse põhjal palus keskjuhatus töö-koolekandeministeeriumi lubada ministeeriumi kulul ülevõetavasse ühiselumajadesse vastu võtta keskkoolides ja ülikoolis õppivaid invaliide samal alusel, nagu see on võimaldatud neile invaliididele, kes mingisugust käsitööd õpivad. Selle kohta teatas töö-koolekandeminister, et kui ruumi jätkub, ei ole põhjusi takistuste tegemiseks. Tartu ühiselumajas on seda juba varem lubatud.

Aastatega on halvenenud sõjainvaliidide majandusline ja tervisline seisukord. Sõjast saadud haavad löövad sagedasti uuesti lahti ja vajavad jälrelavitsemist. Samuti tuleb ka mitmesuguseid uusi haigusi juurde, kuna vigastusega ära põdenud keha haigustele väga vastuvõtlik. Seda aitab veel omalt poolt kaasa alatoitlus ja igasugune viletsus, mis invaliididele tabanud. Paljud neist ei ole enam majandusliselt sarnases seisukorras, et võiksid tarvilist ravitsust ja arstiabi õigel ajal saada. Praegu on invaliidide jälrelavitsemise seotud suurte raskustega ja takistustega. Vähe on neid, kes riigi kulul jälrelavitsemise osaliseks saavad. Seda arvesse võttes, palus keskjuhatus töö-koolekandeministeeriumi korraldada, et sõjainvaliididele ja nende perekondadele ning sõjas langenud kangelaste perekonna liigetele võimaldataks ravitsust riigi kulul, nagu see sündis „Riigi Teatajas“ nr. 108 — 1919 a. avaldatud rahva-väelaste ja nende perekondade toetamise seaduse par. 14 alusel. See oleks meie sõjakangelastele suureks hõlbustuseks jälrelavitsemisel ja arstiabi saamisel.

Peale selle esitas keskjuhatus vastavatele ministeeriumidele veel muid märgukirju invaliidide olukorra parandamise asjus ja ajas muid asju.

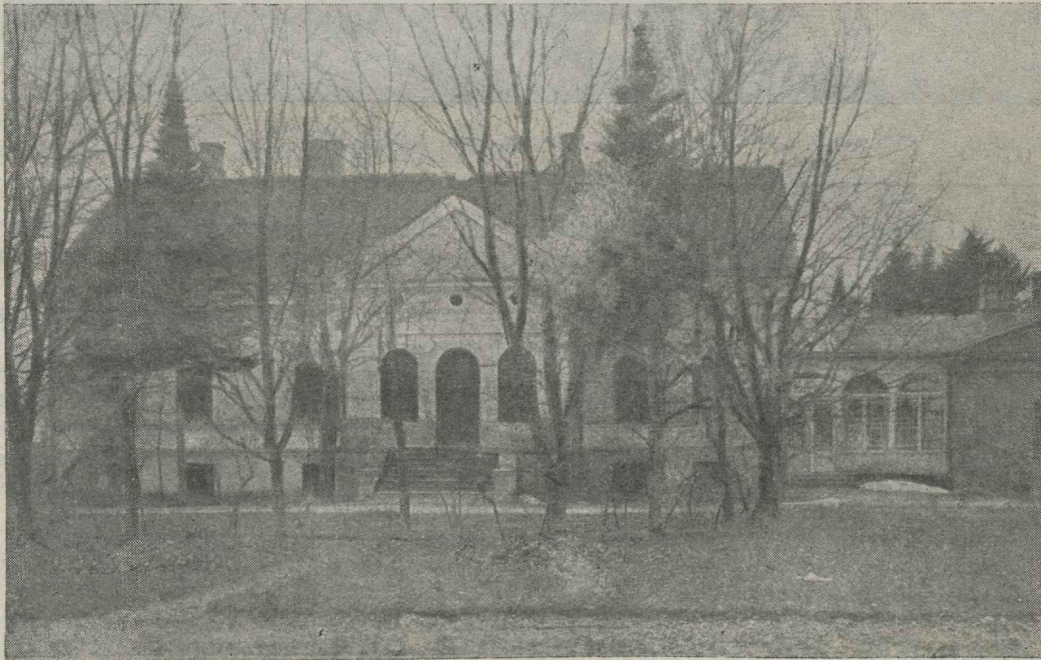
Imastu invaliidide kodu.

Imastu invaliidide kodu asub Virumaal, umbes 2,5 klm. Tapa raudteejaamast. Kodu asutati 1920. a., ja 1. juunil nimetatud aastal, mil esimene invaliid kodusse tuli, võib kodu hällipäevaks lugeda. Alguses oli kodu asupaigaks Magdaleniumi seltsi maja Tallinnas, Magdaleena tän. nr. 4. 26. oktoobril 1920. a. viidi kodu üle praegusesse asukohta, endisesse Imastu härrastemajja. Praegust asupaiga valikut võib kõigiti õnnestunuks lugeda just selle tõttu, et tähtsam raudtee sõlmejaam nii lähedal, mis võimaldab sõitu igasse kodumaa kanti (muidugi, kui selleks muid takistusi ei ole). Ka pakub rahvarikka alevi (varsti linna) lähedus rohkem töö võimalusi kodu töökodadele, kui seda mõnes teises kohas leida võiks. Ka lõbustuste suhtes asub kodu alevi tõttu eesõigustatud seisukohas. Kodu ümbrus iseenesest on ka kaunis kena.

suurem osa vabatahtlikult, et iseseisvat elu alustada. Kõlvatuma ülespidamise pärast on välja heidetud 5 inv., surnud on kodu hoolealustest haigemajades 7, uuesti kodusse tagasi tulnud 2.

Kodu hooned on Punase Risti omandus, kuna ülespidamise kulud eelarve korras töö-hoolekandeministeeriumilt saadakse. Punase Risti peavalitsusel on kodu kohta nii öelda kuratooriumi õigused, ja tema toetab ka omalt poolt kaunis tuntavalt aineliselt. Punasel Ristil on kodu jaoks isegi 40-tiinuline talukoht olemas, mida senini väga edukalt on kasutatud.

Kodus on hoolealustel prii ülespidamine, riided, arstiabi, teenimine. Igale hoolealusele on aastast ette nähtud sõiduks raudteel priipiletid 1000 mk. suuruses ja viletsamatele, kes veel töökodades ei õpi, tubakaraha kuni 300 mk. kuus.

Imastu invaliidide kodu.

Kodu on asutatud 50 hooleasuse tarvis. Eestkätt võetakse kodusse vastu vabadussõja invaliide, ja kui ruumi jätkub, siis ka ilmasõja invaliide, kuid tegelikult on senini ülekaal ikka ilmasõja invaliidide käes olnud, nii umbes $\frac{5}{8}$ koguarvust, mis muidugi sellega seletatav, et vabadussõja invaliidide kõrgem pension neile väljaspool kodu enam-vähem paremaid elamise võimalusi pakub. Kodusse võetakse vastu need invaliidid, kes vähemalt 70 prots. tööst on kaotanud.

Senini on kodus olnud üldse 103 invaliidi, nendest praegu alal 40 invaliidi. Kodust lahkunud on

Kodus on kolm õppetöökoda: kingsepa, rätsepa ja päevapildi, kus hoolealused ametit õpivad ja ka endale sealjuures taskuraha teenivad. Töökodad on töö-hoolekandeministeeriumi poolt sisseseadega hästi varustatud. Töötasust saavad hoolealused-õpilased 85 prots. endale, kuna ülejääk riistade ja muude kulude katteks läheb. Kõige intensiivsemalt töötab kingsepa töökoda, nii et läinud aastal mõni õpilane isegi läbisegamini 3000 mk. kuus teenis. Teiste töökodade kohta seda öelda ei saa, sest ümbruskond kuigi palju tööd anda ei suuda.

Üldse on kodusviibimise aja jooksul ametid õppi-

Imastu invaliidide kodu söögisaal.

nud hoolealused järgmiselt: kingsepatööd — 29 inv., rätsepatööd — 4 inv., päevapilditööd — 14 inv., köitetööd — 9 inv., kudumistööd — 1 inv., üldhariduslikult edasi õppinud — 1 inv., ei midagi õppinud — 45 inv. Võrdlemisi suur protsent eimidagi õppinuid on suurelt jaolt pärit kodu asutamise päevilt, kus veel mingisuguseid töökodasid ei olnud ja inimesed kodus kuigi kaua ei püsinud.

Meelelahutuseks on muretsetud kodudele (Kindral Laidoneri kapitali komitee poolt) puhkpillide orkester, mis praegu parimaks Tapa ümbruses osu-

tub. Niisama on muretsetud veel kõiksuguseid muid mänguriistu, mängu, biljard jne. Kodu raamatukogu sisaldab ka eneses juba üle 800 köite.

Võrreldes invaliidide meeleolu kodu algpäevilt praeguse ajaga, on tuntuvat paranemist märgata. Alguses oli suuremal protsendil hoolealustel alkohol see ülem asi ilmas, nüüd on aga selle asemele hoopis mõistlikumat ajaviidet osatud leida (mõni vesivõsu leidub siiski). Läbisaamine isekeskis hoolealustel on väga hea — kaklemisi, vargusi jne. ei tule kunagi ette.

Vigastatud sõjameeste ühingu puu- ja vitsatööstuse õppetöökoda.

Tartus, Peterburi tän. 12, telefon 6—48.

Jaoskond — Tallinnas, Pikk tän. 67, telef. 6—14.

Esitus — Pärnus, Nikolai tän. 13.

Vigastatud sõjameeste ühingu puu- ja vitsatööstuse õppetöökoda on Eestis ainuke suur korvmööblimaja, mis juba kuuendat aastat töötab hääde tagajärgedega. Õppetöökoda praeguste avarate ruumide ja ajakohaste sisseseadete tõttu võimaldab täiel määral kaubatarvitajate soove ja nõudeid rahuldada. Õppetöökodas valmistatud korvmööblid ja mitmesugused korvid on paremad ja tugevamad iga väljamaalt sissetoodavast vastavast kaubast, samuti on õppetöökoda saaduste hinnad kuni 50% odavamad samalaadilistest väljamaa kaupast. Õppetöökoda

saaduste töö headuse, puhtuse ja vastupidavuse tõttu on lühikese ajaga võitnud terve Eesti kaubatarvitajate turu, mitte ainult Eesti turu, vaid ka väljamaalt on väga palju järelepärimisi tulnud ja ligemal ajal saadab õppetöökoda oma saaduseid ka välisurule.

Õppetöökodajal on sel aastal 8 õpilast ja üldse on teenistuses kuni 25 inimest. Õpiaeg kestab 1—3 aastat, missugune oleneb osakonnast, kus õpilane õpib, näit.: korvipunumise osakonnas 1 aasta, kuna mööblipunumise osakonnas 3 aastat kestab.

Vigastatud sõjameeste ühingu puu- ja vitsatööstuse õppetöökoda, kui ainuke sellelaadiline õppeasutus, mitte ainult Eestis, vaid ka Balti riikides, võimaldab erialal täielikku töö äraõppimist, ning lõpetajad saavad vastavad diplomid. Senised lõpetajad töötavad pea kõik õppetöokojas edasi, mille tõttu on ka arusaadav õppetöokoja saaduste kõrge kvaliteet. Käesoleval aastal on õppetöokojas isegi ülsetunni tööd tehtud, et rahuldada Eesti turu vastava kaubaga. Sel aastal on valmistatud ja müüdud üle 10.000 asja ligi 3.000.000.— marga väärtuses.

Õppetöokojal on järgmised osakonnad: mööblipunumise, korvipunumise, tislери- ja parandusosakonnad.

Mööblipunumise osakond valmistab praeguse aja kõige modernsemad ja praktilisemad korvmööblid India roost ja kodumaa pajuviitstest. Mööblit valmistatakse üksikult ja garnituuride viisi, alates raskepärasest klubimööblist kuni kerge suvekorteri sisseseadeni; lae-, sein-, laua- ja põrandalampe ning muid korteri tarbeid.

Korvipunumise osakond valmistab igasuguseid ilu-, reisi-, lille- ja tarbekorve kõige primitiivsemast prügikorvist kuni kallihinnaliste roost luksuskorvideni, kookus jalamatte ja tolmuklopperid jne.

Tislери osakond valmistab kõiki ettetulevaid

mööbleid, nagu kapid, kummutid, lauad, toolid, puhvetikapid jne.; kõiki ehituse puutöid ja mitmesuguseid mehaanilisel teel tehtavaid puust kaupu, nagu: kaubasaate pulke, pesupulke jne.

Paranduse osakond parandab kõiksugu korvmööblit, igasuguseid korve, ning puumööblit kiirelt ja korralikult.

Õppetöokoja Tartu lada ja Tallinna kauplus peavad alaliselt valmis rikkalikus valikus korvmööblit, reisi-, söögi-, liha-, pesu-, turu-, marja-, lille-, kompveki-, leiva-, paberi-, kirja- ja igasuguseid ilu- ja tarbekorve, kookus jalamatte, tolmuklopperid jne. Müük teostatakse suurel ja väikesel arvul. Katalogid ja hinnakirjad tellijatele tasuta.

Õppetöokojal on oma pajuistandus, mis kultiveerib korvmööblit ja korvipunumise tööde kohaselt pajuviitsu. Kasvatatakse oma istanduse paljunduspõldudel Eestis varem mitte tuntud häid paju sorte ja müüb ka pajuistikuid.

Vigastatud Sõjameeste ühingu puu- ja vitsatööstuse õppetöokoja siht on oma õpilasi — vigastatud sõjamehi — aidata, neile uut elukutset õpetades, et nad sellega suudaksid omale väärilist ülespidamist teenida, kaubatarvitajatele pakkuda head ja vastu pidavat kaupa kohaste hindadega ja soodsatel tingimistel.

Vigastatud sõjameeste ühingu Tallinna osakonna 1926. a. tegevuse ülevaade.

Osakonna suuremaks püüdeks ja peaülesandeks lõppeval 1926 a. oli oma liikmetele majanduslike olemasolu kindlustamine ja vaimlise abiandmise korraldamine. Nende ülesannete teostamiseks osakond pidas üleval kingsepa, rätsepa ja päevapildi õppetöökodad, kingsepa, rätsepa ja päevapildistamise ametite kätte õpetamiseks neile invaliididele, kes oma vigastuste tõttu endist elukutset enam pidada ei saa. Ka andis osakond oma liigetele abi ja toetust rahas ning ainetes ja toetas edasiõppijaid invaliide alg- kui ka keskkoolides. Peale selle anti liikmetele nõu ja juhatust pensioni ja järelravitsemise nõudmistel, valmistati palvekirju valitsuse- ning kohtu asutustele ja korraldati töö otsimise vahetallitust osakonna töötajate liigetele ning soovitati neid teenistuse ja töö kohtadele. Toetusi ja abirahasid anti ka liikmete perekondadele. Kuni 1. novembrini anti rahalisi toetusi 214 korral, kogusummas 277.048 marka, toetusi ainetes — nagu küttepuud, riided, jalanõud — 54 korral — kogusummas 71.782 marga väärtuses; kokku rahas ja ainetes 348.830 marka. Sama aja jooksul anti toetuslaenusid 51 korral — kogusummas 170.370 marka, ja toetuslaenu ainetes 24 korral — kogusummas 74.889 marga

väärtuses; kokku — toetuslaenusid ainetes 245.259 marga väärtuses. Toetusi ja toetuslaenusid kokku 10 kuu jooksul 594.089 marka.

Sissetulekuid sai osakond pidudest, loteriidest, korjandustest ja annetustest. Sissetulekute muretsemisel oli juhatusele mõjuvaks abiks pidutoimkond, mis koosneb osakonna liikmetest.

Kingsepa õppetöokojas on 10 õpilast. Käesoleval aastal lõpetasid õppimise 5 invaliidi; praegu on vabu kohti 2 õpilasele. 10 kuu jooksul valmistati 448 paari uusi ja parandati 9.624 paari vanu jalanõusid, mille juures rahaline läbikäik oli 6.925.386 marka. Õppetöokoja tegevust juhivad — juhataja, meister ja instruktorid.

Rätsepa õppetöokojas on 4 õpilast. Vabu kohti on 8 õpilasele. Aasta jooksul lahkus õppetöokojast (eksamita) 1 õpilane. 10 kuu jooksul täideti tellimisi: tsiviil töid 149, valmistati vormiriideid, nagu: sõjaväe, kaitseliidu, posti-telegrafi, raudteelaste j. t. 1.633 komplekti, parandustöid 290 ja mitmesuguseid töid 46, kokku 2.118 tellimist, mis juures rahaline läbikäik oli 15.766.755 marka. Õppetöokoja tegevust juhivad — juhataja-meister, abijuhataja-instruktor ja asjaajaja.

Päevapildi õpetöökojas on 9 õpilast. Vaba ruumi on veel 1 õpilasele. 10 kuu jooksul on täidetud 568 mitmesugust tellimist, mis juures rahaline läbikäik oli 622.615 marka. Õpetöökoja tegevust juhib juhataja-meister. Õpeaeg selles töökojas kestab 3 aastat. Õpetöökoda asutati 1924 a. algul.

Juba algusest peale on selle õpetöökoja ruumide küsimus osakonnale üheks raskemaks lahendada olnud. Ka peaaegu kõik Tallinnas olevad päevapildistuse ettevõtted asuvad viletsates ja ebasüüdsates ruumides. Osakonnal on kavatsus päevapildi õpetöökojale ajakohased ruumid oma krundile, Tatari tän. nr. 3, ehitada, kuid takistuseks on olnud senini rahapuudus. Alates 1. detsembrist asub päevapildi õpetöökoda osakonna omas majas Tatari tän. nr. 3, alumisel korral. Ülesvõtteid tehakse seal kunstilise valgustusega.

Osakonna liikmete tellimiste täitmine õpetöökodades, sünnib kindlaks määratud hinnaalandusega. Riigi ja omavalitsuse ametnikkudele on tööde eest järeelmaks võimaldatud.

Kõik õpilased saavad ülespidamise ja korteri ühiselumajas, mis üleval peetakse töö-hoolekandeministeeriumi poolt. Ühiselumaja juures tegutseb juba teist aastat tööstuskooli kõrvalklass. Õpejõudude palgad tasub haridusministeerium, kuna õpevahendite muretsemiseks osakonna ja töö-hoolekandeministeeriumi poolt toetust anti.

Raamatukogu täiendati uuema kirjandusega 12.586 marga väärtuses. Haridusministeeriumi poolt määrati raamatukogule toetuseks 15.000 marka, ja annetati raamatuid 15.300 marga väärtuses. Praegu on raamatukogus 927 köidet mitmesugust kirjandust, 97.890 marga väärtuses. Raamatukogu on kõigile osakonna liikmetele hinnata tarvitada. Samuti on kõigil liikmetel tarvitada lugemislauas olevad ajalehed, ajakirjad ja perekondlised mängud. Kuna osakonna kantselei ja lugemislaua ruumid 25. novembrist s. a. avaramates ruumides asuvad, on kavatsus sinna üles seada ka radio aparati, milleks töö-hoolekandeministeeriumilt toetust paluti.

Aasta algul oli osakonnal pärisliikmeid 673, lihtliikmeid 31 ja toetajaid liikmeid 28. 1. novembriks aga pärisliikmeid 655, lihtliikmeid 42 ja toetajaid liikmeid 1. Nagu toodud arvudest näha, vähenes pärisliikmete (invaliidide) arv 10 kuu jooksul 18

võrra. Vähenemise põhjuseks oli suuremalt osalt surma juhtumised, kuna mõned liikmed teistesse osakondadesse üle läksid. Lihtliigete ehk sõjaleinajate arv osakonnas kasvas sama aja jooksul 11 võrra, kuna toetajate liikmete arv 27 võrra vähenes. Paistab, et kodanikkudel invaliidide eneseabi korraldus nagu korda ei lähekski! Toetajateks liigeteks võivad olla kõik isikud ja organisatsioonid.

Haiguse kordadel anti liikmetele abi kas haigemajas või ambulatoorse ravitsemise teel. Ka anti arstirohte osakonna kulul. Kõigile osakonna õpetöökodades ametis olevatele ametnikkudele ja õpilastele antakse arstiabi samadel alustel kui riigiteenijatele.

Osakonna tegevust ja asjaajamist juhib 9-liikmeline juhatus. Juhatus koosolekuid peetakse igal teisipäeval (suvekuudel 2 korda kuus). 10 kuu jooksul pidas juhatus 41 koosolekut, kus harutuse all oli 1128 mitmesugust küsimust, milleks ära läks 132 tundi 25 minutit, ehk rohkem kui 16 kaheksatunnist tööpäeva.

Kantseleilise asjaajamise ja kirjavahetuse täitmiseks ning arveraamatute pidamiseks on ametis asjaajaja ja raamatupidaja täie tööjõuga. Kuni 1. novembrini on läbi käinud 2263 mitmesugust kirjavahetust, juurde arvamata liikmetele valmistatud palve- jne. kirjad. Sama aja jooksul oli osakonna üldine rahaline läbikäik 42.828.452 marka.

Kokkuvõttes on näha, et õpetöökodade toodang, välja arvatud rätsepa õpetöökojas, võrreldes 1925 aastaga, vähenenud on. Et elukallidus aga märksa tõusnud, tuli ametis olevate isikute palkasid tõsta, mis oma mõju ka tunda annab. Kallimaks on läinud ka tööde hinnad, mille tõttu õpetöökodade rahaline läbikäik, võrreldes 1925 aastaga, veidi suurenenud on.

1926 a. esimesed 10 kuud möödusid majanduslise kitsikuse tähe all. Ka lõpukuud ei töota paremusi, samuti ka tulev 1927 a. Kõigil osakonna liikmetel, eriti juhatuses olevatel, samuti õpetöökodasid juhtivatel isikutel, seisab ees raske aga austav ülesanne, võtta tarvitusele võimalused ja abinõud ning rühkida sinna poole, et osakond suudaks oma liikmete majanduslisi ja vaimlisi minimaalsemaidgi nõudeid rahuldada. Selleks jõudu! A. V—per.

Vigastatud Sõjameeste ühingu Nissi osakonna tegevuse ülevaade.

Vigastatud Sõjameeste ühingu Nissi osakond, mis üks ühingu väiksematest osakondadest, asutati 12. detsembril 1920. a. Osakonna asutajateks olid Johannes Veidenthal I, Johannes Treiverk ja Johan Kraut, kuid suurimaks tegelaseks osakonna asutamisel võib nimetada ühekäelist ilmasõja invaliidi

Johannes Veidenthali, kes ühes teiste invaliididega Riisepere vallamajasse 12. dets. 1920. a. rahvakoosoleku kokku kutsus ja osakonnale aluse pani. Avamiskoosolekul võeti kohe 11 pärisliiget vastu, kelle hulgast ka juhatus ja revisjonikomisjon valiti. Seega alustas Nissi osakond oma tegevust. Et osakonnal

alguses mingisugust kapitali ega sissetulekuallikat ei olnud, tuli asutajatel kui ka nende lähematel järeltulijatel nii mõnigi raske tund üle elada. Tuli tihti peale osakonna väljaminekutes tarvisminevad summad laenata ja ka juhatuse liigete kehvadest taskudest viimased pennid välja võtta. Osakonna juhatuse poolt korraldatud peod ei annud ka mingisuguseid nimetamiseväärilisi sissetulekuid. Sissetulekute saamise asemel tuli mitmel puhul veel pidudele juurde makstagi, mis ähvardas tolleaegsetel juhatuse liigetel igasuguse lootuse tuleviku peale ära röövida. Aegamööda hakkasid aga asjad paranema. Pidudest ja karbikorjandustest jäid rahuldavad summad järele ja sellest on võidud osakonna puudustkannatavaile liikmeile tuntavalt abi ja laenusid anda. Abisaamise palved on seni kõik täitmist leidnud ja raha on liikmeile nii palju antud, kuivõrd seda osakonna kassa rahaline seisukord on lubanud. Samuti on täitmist leidnud ka laenusaaamise palved. Laenu on antud ilma protsendita.

Osakonna tegevusest 1. jaanuarist 1925. a. kuni 1926. a. 15. novembrini võiks nimetada järgmist: Koosolekuid on peetud 39, nendest on osakonna juhatuse järjekorralisi koosolekuid 34, erakorralisi 4 ja 1 osakonna peakoosolek. Arutuse all on olnud selle aja jooksul 160 päevakorra punkti. Sisse on tulnud 105 ja välja läinud 325 kirja. Osakonna liikmeid on üleüldse registreeritud 38; nendest on pärisliikmeid 19, lihtliikmeid 7 ja toetajaid liikmeid 12. On korraldatud kaks näiteettekannetega pidu, mõlemad Nissis, karskusselts „Kindlus'elt“ üüritud saalis. Pidude korraldamises on tasuta kaasa aidanud osakonna juhatusele kohaline näiteseltskond, kuid tegelikult oli pidude korraldamine ja nende läbiviimine osakonna kassahoidja Julius Ney peal, kes koha peal üks parimatest tegelastest. Ärapeetud peod on mõlemad Harju maakonnavalitsuse poolt sellekohaste palvete põhjal lõbustusmaksust vabastatud. Pidudele on kõigile päris- ja lihtliikmeile vaba sissepääs.

Abi on antud ühekordse toetuse näol osakonna liikmeile 5640 marga suuruses ja laenudeks 6500 marka. On ette tulnud juhtumisi, kus laenusummad toetusrahadeks ümber muuta on tulnud ja osakonna juhatuse laenusumma tagasinõudmisest loobuma on pidanud.

Riidevarustust ja jalanõusid on Punaselt Ristilt osakonna kehvemaile liigetele muretsetud ja selleks kaasa aidatud. Käesoleval aastal on kahele osakonna pärisliikmele prii ravitsus nõutatud, esimesele töö-hoolekandeministeeriumi ja teisele Eesti Punase Risti kulul.

Osakonna juhatuse seisab koos viiest liikmest: esimees Johannes Treiverk, sekretär Voldemar Veidenthal, kassahoidja Julius Ney, abiesimees Eduard Tamberg ja inventari hoidja ning asjaajaja Johannes Veidenthal I. Osakonna juhatusesse on valitud ühtejärgi peakoosoleku poolt Joh. Veidenthal I 6 aastat, Julius Ney 5 a. ja Voldemar Veidenthal 3 aastat. Osakonna juhatuse liikmed Julius Ney ja Voldemar Veidenthal on osakonna juhatuse valimisest peale igal aastal oma praegustel ametialadel püsinud. Revisjonikomisjonis on kolm liiget: M. Trubel, Juuli Killmann ja Rud. Veidenthal. Kõik osakonna juhatuse kui ka revisjonikomisjoni liikmed täidavad nende peale pandud ülesandeid ilma mingisuguse tasuta.

Kurvemaks nähtuseks ümbruskonnas on see, et paljud maapidajad ja eriti nooremsugu, kes invaliidi tõsist seisukorda endile ette kujutada pole jõudnud, Vigastatud Sõjameeste ühingu kui tähtsusetu organisatsiooni peale vaatavad ja endid osakonna toetamisest eemale hoiavad, mõnikord isegi suusõnaliselt sellele vastu töötavad. Seda näitab ka see asjaolu, et osakond oma asutamise ajast peale kuni siiani ainustki marka vabatahtliku annetuse näol pole saanud.

Osakonna rahalisteks sissetulekuteks on olnud peaaesjalikult toetajate liikmete maksud ja peod, millele tuntavalt kaasa on aidanud kohaline näiteseltskond ja muusikakoor.

Osakonna juhatuse koosolekuid peetakse juba kauemat aega Nissi karskusselts „Kindlus'elt“ üüritud ruumes, Nissi kiriku juures üle Liiva.

Maamulda varisenud osakonna asutajat liiget Johan Krauti mälestab sügava tänutundega oma kuuendal aastapäeval, 12. XII. 1926. a., Vigastatud Sõjameeste ühingu Nissi osakond. Olgu maamuld, mille kasuks Sa töötada püüdsid, Sulle kerge ja Sinu teened osakonnale pühad!

Voldemar Veidenthal.

Lühike ülevaade Vigastatud Sõjameeste ühingu Põltsamaa osakonna 1926. a. tegevusest.

Ehk küll osakonnal on tulnud raskustega võidelda, on ta siiski käesoleval aastal elavat tegevust avaldanud. Osakond on püüdnud jõudumööda oma liigetele abi ja toetust anda. Mitmele puudustkannatajale invaliidile on osakond annud toetust ja laenu, nõutanud arstiabi, toetanud toetuse ja laenu saa-

mist ühingu keskjuhatusest, kindral Laidoneri nimeliselt invaliidide kapitalilt ja E. P. Risti Peavalitsusest jne. Samuti on osakonna liigetele tasuta antud nõu ja juhatust ning kirjutatud palvekirju pensioni, laenu, toetuse ja maa saamise ning muus asjus.

Juhatusel palvel saatsid osakonnale ümbrus-

kõnna vallad nende piirides elavate invaliidide ja sõjas langenute perekonna liikmete aadressid, mille tõttu osakonnal oli võimalik vastu võtta 14 uut päris- ja 22 lihtliiget. Praegu on osakonnal 2 auliiget, 64 pärisliiget, 40 lihtliiget ja 23 toetajat liiget.

Käesoleval suvel muretseti osakonnale oma lipp. Lipu pidulik õnnistamine oli 29. augustil s. a. Sel päeval peeti ära ka osakonna pidulik peakoosolek, mille lõpul kohalise seltskonna lahel kaasabil korraldati kokkutulnud osakonna liigetele ühine eine.

Sissetulekute saavutamiseks kavatses osakond avada Põltsamaal kino. Kahjuks puuduvad selleks aga vastavad ruumid. Osakond tahtis kino jaoks

üürida ruumid end. Põltsamaa lossist, kuid hiljem on aga ruumide saamiseks takistusi tulnud. Et ruume saada, on üles kerkinud osakonnale maja ehitamise küsimus. Kui rahasaamiseks väljawaated avanevad, kavatses osakond ka tegelikult majaehitamisele asuda. Peale kino oleks majas ka teised osakonnale tarvisminevad ruumid. Ka võiks kino saali tarvitada kursuste, loengute, koosolekute jne. jaoks.

Osakonna tegevuse suurenemist näitab ka osakonna kirjavahetuste arv, mis käesoleval aastal kuni 1. detsembrini tõusis laaujuhendi järgi 325 peale, kuna eelmisel aastal oli kõigest 132 numbrit.

Väljaandja: Vigastatud Sõjameeste Ühingu Keskjuhatus.

Vastutav toimetaja: Ernst Nurm.

8. aastakäik

8. aastakäik

„K O D U“

1927. a.

tellimiste vastu- võtmise alanud.

Tellimiste ülesandmisega palutakse rutata, sest aasta alul tuli tänavu nii palju tellijaid juure, et kõigile enam esimesi numbreid ei jätkunud järele saata, kuigi neid harilikult suuremal arvul oli trükitud. Sama lugu kordus ka kevadel ja hiljem sügisel. Selle tõttu on paljud hilisematest tellijatest seni veel nii mitmestki varemalt ilmunud numbrist ilma.

1926. aasta komplekte (kõidetud „Kodu“) müügile ei ilmu, sest puuduvad üksikud nr-id, mis läbi müüdnud.

„Kodu“ tellimishind jääb endiseks:

Kodumaal:
 Aastas Mk. 600.—
 Poolaastas „ 300.—
 Veerandaastas „ 150.—

Väljamaale:
 Poolaastas Mk. 420.—
 Veerandaastas „ 210.—

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Talitus: Tallinna, Terase 2, kõnetr. 10-78.

